

adviesrapport

Natuurtoets uitbreiding Lettele

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Opdrachtgever

Gemeente Deventer

Status

Definitief

T (085) 4871265
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Natuurtoets uitbreiding Lettele

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Projectcode	Datum	Status
23-045	27 juni 2024	Definitief

Auteur(s)

D. (Dieuwertje) Boonstra & M.A. (Martin) Heinen, P.I. (Pim) Godschalk

Modellering & GIS

D. (Dieuwertje) Boonstra

Tweede lezer

D. (David) Sietses

Opdrachtgever

Gemeente Deventer

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Boonstra, D, Heinen, M.A. & Godschalk, P.I. (2024). Natuurtoets uitbreiding Lettele. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Rapport 23-045. Ecogroen bv.

Inhoud

	Samenvatting	5
1.	Inleiding	8
1.1	Aanleiding en doelstelling	8
1.2	Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling	9
1.3	Leeswijzer	11
2.	Wettelijk kader en werkwijze	12
2.1	Omgevingswet	12
2.2	Onderzoeksmethode	12
2.2.1	Bureaustudie	12
2.2.2	Quickscan veldbezoek	12
2.2.3	Toets Flora- en fauna-activiteit	12
2.2.4	Toets Natura 2000-activiteit	13
2.2.5	Toets Natuurnetwerk Nederland	13
2.2.6	Planten van de Operationele lijst Gemeente Deventer	13
2.2.7	Aanvullend soortenonderzoek	13
3.	Gebiedsbescherming	18
3.1	Natura 2000	18
3.1.1	Gebieden	18
3.1.2	Stikstof	18
3.2	Natuurnetwerk Nederland	19
3.2.1	Wezenlijke kenmerken en waarden	20
3.2.2	Effectbeoordeling	20
4.	Soortbescherming	21
4.1	Flora	21
4.1.1	Omgevingswet	21
4.1.2	Operationele lijst Deventer	21
4.2	Zoogdieren	24
4.2.1	Zoogdieren van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (art. 3.5 Wnb)	24
4.2.2	Overige zoogdieren	26
4.3	Vogels	32
4.3.1	Jaarrond beschermde nesten	32
4.3.2	Overige vogels	34
4.4	Reptielen	34
4.4.1	Levendbarende hagedis	34
4.4.2	Overige soorten reptielen	34
4.5	Amfibieën	35
4.5.1	Kamsalamander	35
4.5.2	Poelkikker	35
4.5.3	Overige amfibieën	37
4.6	Vlinders	37
4.7	Libellen	38

4.8	Overige soortgroepen	38
4.9	Algemene en specifieke zorgplicht	38
5.	Groene leefomgeving	40
5.1	Verblijfplaatsen	40
5.1.1	Nestgelegenheden voor vogels	40
5.1.2	Verblijfplaatsen zoogdieren	41
5.1.3	Insectenhotel	42
5.2	Groeninrichting	43
5.2.1	Groene daken	43
5.2.2	Groene oeverzones	43
5.2.3	Bloemrijke zones	43
5.2.4	Groen netwerk	44
5.2.5	Groene gevels	44
5.3	Blauwe inrichting	44
5.3.1	Parkeerplaatsen	44
5.3.2	Wadi	44
5.3.3	Poelen	45
5.4	Verlichting	45
5.5	Participatie bewoners	45
	Geraadpleegde bronnen	46

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Gemeente Deventer heeft het voornemen om ten oosten van Lettele grond aan te kopen ten behoeve van woningbouwontwikkeling. Hiervoor is een stedenbouwkundig ontwerp beschikbaar. Voor de ontwikkeling is een wijziging van het Omgevingsplan noodzakelijk. In het kader van de aankoop van de grond wil de gemeente graag inzichtelijk hebben welke beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied aanwezig zijn. In voorliggende natuurtoets zijn de effecten van het voorgenoemde initiatief beoordeeld op het onderdeel soortbescherming, gebiedsbescherming (Natura 2000) en het Natuurnetwerk Nederland. Van kap van houtopstanden is geen sprake, vandaar dat dit onderdeel buiten beschouwing wordt gelaten.

Gebiedsbescherming

- Het plangebied ligt op circa 8 kilometer van Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug (Vogel- en Habitatrichtlijngebied). Dit gebied is gevoelig voor stikstof. Negatieve gevolgen van het initiatief – zoals oppervlakteverlies of licht- en geluidsverstoring – voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied worden op voorhand met zekerheid uitgesloten, met uitzondering van stikstof. Er zijn vervolgstappen nodig ten aanzien van stikstofdepositie (het uitvoeren van AERIUS-berekeningen voor de aanlegfase en de gebruiksfase).
- In de noordoostelijke hoek en aan de oostrand ligt het plangebied binnen het NNN benoemd als Landgoederen Salland (gebied 10), deelgebied Deventer-Lettele-Bathmen (deelgebied 5). Effecten zoals oppervlakteverlies, en effecten op de rust en donkerte in het NNN-gebied kunnen niet op voorhand worden uitgesloten.

Soortbescherming

- Binnen het plangebied zijn geen onder de Omgevingswet beschermde plantensoorten aanwezig. Wel zijn in de watergang en oeverzone binnen en rondom het plangebied soorten van de operationele lijst van de gemeente Deventer aangetroffen. Dit zijn kleine pimpernel, gevlekte rietorchis, waterviolier en zwanenbloem. Naar aanleiding van de plannen worden watergangen verlegd waardoor groeiplaatsen van deze soorten niet allemaal behouden blijven. Vervolgstappen om de flora van de operationele lijst van Deventer te behouden zijn noodzakelijk.
- Binnen het plangebied en in de omgeving zijn mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig in de vorm van loshangend schors bij bomen. Ook kunnen boomholtes in de omgeving aanwezig zijn. Van directe aantasting van verblijfplaatsen is geen sprake. Essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes zijn niet aanwezig binnen het plangebied. Vervolgstappen ten aanzien van vleermuizen zijn noodzakelijk.

- Binnen het plangebied is steenmarter aangetroffen. De oostelijke houtwal biedt zeer beperkt geschikte verblijfplaatsen voor steenmarter. De houtwal blijft behouden, waardoor van aantasting van potentiële verblijfplaatsen geen sprake is. Vervolgstappen ten aanzien van steenmarter zijn niet noodzakelijk.
- In het plangebied zijn voor wezel, hermelijn en bunzing geschikte groenelementen aanwezig (grasveld, houtwal en greppel). De soorten zijn tijdens het nader onderzoek niet aangetroffen. Verblijfplaatsen van kleine marterachtigen worden uitgesloten. Mogelijk worden de groenelementen incidenteel gebruikt als migratieroute of foerageergebied.
- Binnen het plangebied is egel aangetroffen. De houtwal en greppel bieden geschikte verblijfplaatsen. Een deel van een greppel wordt gedempt, waarbij mogelijk verblijfplaatsen verloren gaan. De houtwal blijft behouden. Vervolgstappen ten aanzien van egel zijn noodzakelijk.
- Binnen en in de invloedssfeer van het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Het dichtstbijzijnde buizerdnest ligt op 220 meter afstand. Dit ligt buiten de verstoringsafstand van de geplande werkzaamheden. Vervolgstappen in het kader van broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aan de orde.
- Het plangebied en de directe omgeving biedt geschikt broedbiotoop voor algemene vogelsoorten, zoals meerkoet, merel en Kievit. Vervolgstappen ten aanzien van algemene broedvogels zijn noodzakelijk.
- In het plangebied is poelkikker aangetroffen. De watergangen vormen voortplantingswater en de houtwal en bosrand ten oosten vormen geschikt overwinteringshabitat voor deze soort. Vervolgstappen ten aanzien van poelkikker zijn noodzakelijk.
- In de omgeving van het plangebied zijn verschillende beschermde vlindersoorten bekend waaronder grote vos, kleine ijsvogelvlinder en grote weerschijnvlinder. De houtwal en bosrand aan de oostzijde van het plangebied vormt geschikt leefgebied en bevat waardplanten van deze soorten. Naar aanleiding van de plannen worden de houtwal en bosrand niet aangetast waardoor vervolgstappen niet noodzakelijk zijn.
- Aanwezigheid van overige beschermde soorten uit de Omgevingswet wordt uitgesloten. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet is niet aan de orde voor beschermde soorten uit overige soortgroepen (libellen, vissen en overige ongewervelden).
- Binnen en in de omgeving van het plangebied komen algemene plant- en diersoorten en binnen de provincie Overijssel vrijgestelde soorten voor, zoals bruine kikker, kleine watersalamander, haas en rosse woelmuis. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet noodzakelijk, wel geldt te allen tijde de zorgplicht.

Advies en vervolgstappen

- Geadviseerd wordt om een stikstofberekening uit te laten voeren met de AERIUS-calculator. Afhankelijk van de uitkomst van de berekening kan worden bepaald of vervolgstappen noodzakelijk zijn.
- Geadviseerd wordt om zodra de plannen bekend zijn een Nee, tenzij-toets uit te laten voeren om de effecten van de ontwikkeling op het NNN in kaart te brengen. Aan de hand van deze effectbeoordeling kunnen eventuele vervolgstappen in kaart worden gebracht.
- Gezien de huidige plannen is er sprake van (indirecte) aantasting van in en nabij de watergangen aanwezige flora van de lijst van operationele soorten van de gemeente Deventer. Er zijn vervolgstappen om de flora te behouden noodzakelijk.
- Het is noodzakelijk om als maatregel op te nemen dat noodzakelijke bouwverlichting niet rechtstreeks op de houtwal wordt gericht om verstoring van verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen te voorkomen.
- Er gaat potentieel leefgebied en verblijfplaatsen van egel verloren, zodat er Omgevingsvergunning moet worden aangevraagd voor de egel. Hiervoor dient aan verschillende voorwaarden te

worden voldaan. Naar verwachting is er uitzicht op deze Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit.

- Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Werkzaamheden die actief in gebruik zijnde nesten van vogels beschadigen, dienen te allen tijde te worden voorkomen. Broedgevallen in de houtwal van bijvoorbeeld houtduif kunnen het hele jaar voorkomen bij gunstige omstandigheden. We adviseren het werk te starten buiten het broedseizoen (15 maart – augustus) en om bij start van het werk in de periode half februari tot half september altijd een broedvogelcontrole uit te voeren.
- Uit het nader onderzoek blijkt dat de poelkikker aanwezig is. Negatieve effecten op het leefgebied van de soort zijn niet te voorkomen. Het is daarom noodzakelijk om een Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan te vragen. Hiervoor dient aan verschillende voorwaarden te worden voldaan. Naar verwachting is er uitzicht op deze Omgevingsvergunning.
- In het kader van de algemene en specifieke zorgplicht wordt geadviseerd om werkzaamheden:
 - in één richting uit te voeren, richting te handhaven groen en watergangen;
 - overdag uit te voeren;
 - noodzakelijke werkverlichting tijdens de bouw niet rechtstreeks richten op de houtwal en watergangen of bebouwing in de omgeving, om verstoring van niet-essentieel leefgebied van vleermuizen en leefgebied van grondgebonden zoogdieren te voorkomen;
 - uit te voeren in de periode van september tot en met februari; buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van onder andere algemene zoogdieren en amfibieën.
 - het verplaatsen van planten van de operationele lijst van Deventer naar nieuwe, geschikte groeiplaatsen.

Groene gebiedsinrichting

Om de lokale biodiversiteit te ondersteunen kan een groene gebiedsinrichting worden toegepast. Hiervoor zijn verschillende maatregelen voorgesteld, waaronder:

- Het toepassen van nest- en verblijfplaatsen voor vogels en zoogdieren.
- Het toepassen van groene daken, handhaven van oeverzones en het toepassen van een groen netwerk met bloemrijke zones.
- Het realiseren van een wadi en/of amfibieënpool.
- Het toepassen van natuurvriendelijke verlichting.
- Bewoners te betrekken bij natuurvriendelijke maatregelen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Gemeente Deventer heeft het voornemen om ten oosten van Lettele grond aan te kopen ten behoeve van woningbouwontwikkeling (figuur 1.1). Er ligt een stedenbouwkundig ontwerp voor deze ontwikkeling. Voor de ontwikkeling is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. In het kader van de aankoop van de grond wil de gemeente graag inzichtelijk hebben welke beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied aanwezig zijn. In voorliggende natuurtoets zijn de effecten van het voorgenomen initiatief beoordeeld op het onderdeel soortbescherming, gebiedsbescherming (Natura 2000) en het Natuurnetwerk Nederland. De gemeente Deventer heeft tevens gevraagd om te adviseren over maatregelen ten behoeve van het behoud en de versterking van de lokale biodiversiteit, zogenaamde bovenwettelijke maatregelen. Het onderdeel houtopstanden is niet meegenomen, omdat er geen bomen worden gekapt.

Figuur 1.1 Plangebied Lettele oost (rood omlijnd). Bron achtergrond: OpenStreetMap.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied bevindt zich ten oosten van Lettele. Aan de oostzijde ligt een houtwal met ondergroei van struiken en kruidachtige planten. In de noordoostelijke hoek sluit het plangebied aan op een bosrijk gebied. Het noorden van het plangebied bestaat uit een moestuin. Het overige deel bestaat uit grasland voor productie en was ten tijde van het verkennend veldbezoek kort gemaaid. Aan de westzijde en in het midden van het plangebied lopen enkele watergangen. Verder ten westen zijn achtertuinen van bestaande woonhuizen gelegen.

Gemeente Deventer is voornemens om de grond binnen het plangebied aan te kopen ten behoeve van woningbouw. In figuur 1.2 is het stedenbouwkundig ontwerp weergegeven. Voor het ontwikkelen van het terrein naar woningbouw is een wijziging van het Omgevingsplan noodzakelijk.

Figuur 1.2 Stedenbouwkundig ontwerp Lettele oost (rood omlijnd). Bron: Gemeente Deventer.

1.3 Leeswijzer

Het toetsingskader waarbinnen de natuurtoets is uitgevoerd en de gebruikte methodiek zijn beschreven in hoofdstuk 2. Op basis van informatie uit literatuur, een verkennend veldbezoek en aanvullend soortenonderzoek volgt een beschrijving van te verwachten effecten op beschermde gebieden (hoofdstuk 3) en beschermde soorten (hoofdstuk 4). Daarnaast is beschreven of en zo ja, welke vervolgstappen nodig zijn om de plannen uit te voeren. In hoofdstuk 5 zijn bovenwettelijke maatregelen opgenomen ten behoeve van de versterking van de lokale biodiversiteit. Hoofdstuk 6 bevat een overzicht van geraadpleegde bronnen.

Dit rapport betreft een tweede versie van het definitieve rapport van 24 april 2024. In deze update is het rapport bijgewerkt naar de Omgevingswet, is het stukje Specifieke zorgplicht toegevoegd en zijn meer concrete figuren van de voorgenomen inrichting van het gebied opgenomen. De inhoudelijke beoordeling van het Quickscan deel is in beginsel niet gewijzigd, omdat er in de periode sinds versie 1 van het rapport, geen wijzigingen zijn geweest in de beschermde soorten en vrijstellingen in de provincie Overijssel.

2. Wettelijk kader en werkwijze

2.1 Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet (Ow) in werking getreden. Een groot deel van de regels over de fysieke leefomgeving is hiermee gebundeld in één wet. De Omgevingswet bestaat, naast de Omgevingswet zelf, uit vier algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en één ministeriële regeling. De Omgevingswet regelt onder meer de bescherming van flora en fauna, Natura 2000-gebieden, houtopstanden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

In dit rapport wordt ingegaan op de onderdelen flora en fauna, Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland. Er vindt geen bomenkap plaats, zodat er niet getoetst wordt aan het onderdeel houtopstanden. Bijlage 1 bevat een samenvatting van de relevante wetteksten.

2.2 Onderzoeksmethode

2.2.1 Bureaustudie

Om een beeld te krijgen van aanwezige natuurwaarden in en in de omgeving van het plangebied is gestart met een bureaustudie. Hierbij zijn onder andere bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd op 8 augustus 2022. Bij het raadplegen van de NDFF is een zoekgebied van ruim vijf kilometer rondom het projectgebied aangehouden en is gezocht naar waarnemingen in de afgelopen tien jaar. Daarnaast is de Informatiekaart Natuur (IKN) geraadpleegd om een beeld te krijgen van de ligging van nationaal en provinciaal beschermde gebieden in en rondom het plangebied.

2.2.2 Quickscan veldbezoek

De verzamelde informatie uit de bureaustudie vormt de basis voor een veldbezoek dat op 18 augustus 2022 is uitgevoerd door twee ecologen van Ecogroen. De weersomstandigheden hierbij waren half bewolkt, droog, windstil en 23 °C. Tijdens het veldbezoek zijn het plangebied en directe omgeving rondom het plangebied onderzocht, waarbij aandacht is besteed aan (biotoop van) beschermde soorten.

2.2.3 Toets Flora- en fauna-activiteit

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het veldbezoek is beoordeeld of er beschermde soorten voorkomen of te verwachten zijn binnen de invloedssfeer van het plan. Vervolgens is bepaald of er schadelijke handelingen kunnen optreden door uitvoering van het plan op beschermde

soorten en/of hun leefgebied. Tot slot is beoordeeld of er vervolgstappen nodig zijn, zoals het nemen van mitigerende maatregelen en vervolgonderzoek.

2.2.4 Toets Natura 2000-activiteit

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het veldbezoek is beoordeeld of het plan kan leiden tot (significant) nadelige gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Er is gestart met het bepalen van de (mogelijke) negatieve effecten die kunnen optreden als gevolg van het plan. Vervolgens is beoordeeld of negatieve gevolgen te verwachten zijn voor instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden, en zo ja, of deze significant (kunnen) zijn. Als er mogelijk sprake is van significant nadelige gevolgen is er advies gegeven over te nemen vervolgstappen.

2.2.5 Toets Natuurnetwerk Nederland

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het veldbezoek is beoordeeld of er door het plan effecten kunnen optreden op de wezenlijk kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland. Indien dit het geval is, is er een advies opgenomen over de te nemen vervolgstappen.

2.2.6 Planten van de Operationele lijst Gemeente Deventer

Naast de soorten die Europese of nationale bescherming genieten, heeft de gemeente Deventer een lijst opgesteld met plantensoorten die binnen de gemeente ook beschermd zijn (Lam, 2017, 2019). De lijst is opgesteld in het kader van de gemeentelijke ambitie om de biodiversiteit te behouden en te stimuleren. Voor plantensoorten die op de lijst staan gelden in projecten waar Gemeente Deventer eigenaar, uitvoerder of initiatiefnemer is dezelfde verplichtingen als voor andere wettelijke beschermde plantensoorten. Bij particuliere projecten geldt dit alleen op vrijwillige basis.

2.2.7 Aanvullend soortenonderzoek

Uit de quickscan natuurtoets bleek dat verschillende beschermde soorten niet zijn uit te sluiten binnen het plangebied. Het betreft kleine marterachtigen, egel, nesten van broedvogels met jaarrond beschermde nesten, kamsalamander, poelkikker en planten van de operationele lijst van Deventer (zwanenbloem, gevlekte rietorchis, waterviolier en kleine pimpernel). Om de gevolgen van de planten op hiervoor genoemde soorten te bepalen, heeft in 2023 aanvullend onderzoek plaatsgevonden. Hieronder wordt per soort(groep) de gehanteerde werkwijze uiteengezet. In tabel 2.1 is een overzicht van alle veldbezoeken gegeven.

Tabel 2.1 Overzicht veldbezoeken aanvullend soortenonderzoek Lettele Oost.

Datum	Tijd	Soort(groep)	Specifiek	Weersomstandigheden
17 maart 2023	08.30 - 13.00	Roofvogels	Nestonderzoek	14 °C, licht bewolkt, droog, weinig wind
12 april 2023	18.45 - 22.00	Flora Kamsalamander Roofvogels	Schepnet-, ei- en zaklamponderzoek	9 °C, licht bewolkt, droog, windstil
2 mei 2023	19.00 - 21.15	Kleine marterachtigen Roofvogels Poelkikker	Camera's plaatsen Onderzoek koorzang	9 °C, helder, droog, windstil
15 mei 2023	12.00 - 15.30	Flora Kleine marterachtigen Roofvogels Poelkikker	SD-kaart vervangen	18 °C, licht bewolkt, droog, windstil
7 juni 2023	08.45 - 12.00	Flora Kleine marterachtigen Poelkikker	SD-kaart vervangen Schepnetonderzoek	25 °C, helder, droog, windstil
19 juni 2023	14.00 - 16.30	Flora Kleine marterachtigen Kamsalamander	Camera's ophalen Schepnetonderzoek	25 °C, licht bewolkt, droog, weinig wind

Kleine marterachtigen

Nader onderzoek naar kleine marterachtigen, met name bunzing, is gebaseerd op de Brochure Soortbescherming in Overijssel (Provincie Overijssel, 2021) en de Handreiking Kleine Marters (Provincie Noord-Brabant, 2017). Het onderzoek beslaat zes weken in de periode maart tot en met september. Van deze zes weken dienen tenminste vier weken in de periode mei tot en met september te vallen.

Om de trefkans voor kleine marterachtigen te vergroten is een combinatie aan onderzoeksmaterialen ingezet. Van 2 mei tot en met 19 juni 2023 zijn twee Kuiperscams, twee wildcamera's met jiggler en één mostela geplaatst (figuur 2.1). Hieronder worden deze methodes besproken. De veldmaterialen zijn in of langs het optimale leefgebied (lijnvormige houtopstanden en ruigten aan de noord- en oostzijde van het plangebied) geplaatst en meerdere malen gecontroleerd. Inclusief plaatsen en ophalen zijn er vier veldbezoeken gebracht (zie tabel 2.1). Tijdens deze controles zijn lokstoffen ververst, sd-kaarten vervangen en camerabeelden geanalyseerd.

Figuur 2.1 Locaties gebruikte veldmaterialen voor het onderzoek naar kleine marterachtigen. Kuiperscam (vierkant), wildcameraopstelling (cirkel) en mostela (ster). Bron achtergrond: PDOK.

Kuiperscam

Dit is een schuin afgesneden pvc-buis waar voorin een lokstof wordt geplaatst en achterin de camera is gepositioneerd. Binnen het onderzoeksgebied zijn twee Kuiperscam geplaatst. Deze methode is gericht op de detectie van bunzing, maar is ook geschikt voor de detectie van andere kleine marterachtigen.

Wildcameraopstelling

Op twee locaties is een wildcamera geplaatst met een jiggler. Dit is een gebogen stuk ijzerdraad met een thee-ei gevuld met lokstof, bijvoorbeeld sardientjes, valeriaan- of visolie. Het thee-ei hangt circa 30 cm boven de grond, waardoor dieren zich moeten oprichten om erbij te komen en dan duidelijk zichtbaar zijn. De wildcamera's zijn uitgerust met een bewegingssensor, wanneer beweging wordt gesignaleerd, worden meerdere foto's achter elkaar gemaakt. Deze methode is speciaal gericht op de detectie van bunzing.

Mostela

Aanvullend is binnen het onderzoeksgebied één mostela (marterbox) geplaatst. Dit is een onderzoekskist met een soort tunnel waar een cameraopstelling en lokstof in zijn bevestigd. Deze opstelling is gericht op de kleinste marterachtigen: wezel en hermelijn.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Het nader onderzoek naar broedvogels met jaarrond beschermde nesten, waaronder buizerd, is uitgevoerd conform het Kennisdocument Buizerd (BIJ12, 2017a). In de periode 1 maart tot en met 15 mei 2023 zijn vier veldbezoeken uitgevoerd om broedende buizerds of andere roofvogels vast te stellen dan wel uit te sluiten (tabel 2.1). De bezoeken zijn minimaal vanaf één uur na zonsopkomst uitgevoerd met een minimale tussenperiode van 10 dagen.

Tijdens alle bezoeken is gelet op broedactiviteit op en rond nesten en nestindicerend gedrag zoals prooiaanvoer en alarmeren. De verstoringafstand van broedende buizerds is volgens het kennisdocument 75 meter. Veiligheidshalve is een zone van tenminste 100 meter rondom het plangebied als onderzoeksgebied beschouwd.

Kamsalamander

Het onderzoek naar de kamsalamander is gebaseerd op het Kennisdocument Kamsalamander (BIJ12, 2017b). Conform dit kennisdocument is het onderzoek in april gestart met een onderzoek in de avond. Hierbij is door twee personen bij daglicht gezocht naar ei-afzet van kamsalamander. Na het invallen van de schemering is met een zaklamp gezocht naar rondzwemmende volwassen dieren. In juni zijn potentiële voortplantingswateren met een schepnet onderzocht om larven te vangen (figuur 2.2).

Figuur 2.2 Op kamsalamander en poelkikker bemonsterde watergangen (gele lijnen). Bron achtergrond: PDOK.

Poelkikker

De aan- of afwezigheid van poelkikker is bepaald op basis van roep en het vangen van volwassen dieren, conform het Kennisdocument Poelkikker (BIJ12, 2017c). Hiervoor zijn twee bezoeken tussen half april en eind september uitgevoerd met een periode van minimaal 10 dagen tussen de twee bezoeken (tabel 2.1). Het eerste bezoek betreft een avondbezoek op 2 mei 2023 waarbij gelet is op kooractiviteit van poelkikker. Het avondbezoek is uitgevoerd bij gunstige weersomstandigheden (warme, zwoele avond met een temperatuur boven de 12°C). Het tweede bezoek is op 7 juni uitgevoerd waarbij geschikte wateren zijn bemonsterd met een schepnet (figuur 2.2). Gevangen kikkers zijn in de hand gedetermineerd. Het dagbezoek is bij gunstige weersomstandigheden (zonnig en warm) uitgevoerd. Tevens is tijdens overige onderzoeksrondes ook gelet op aanwezigheid van poelkikkers.

Flora van de operationele lijst van Deventer

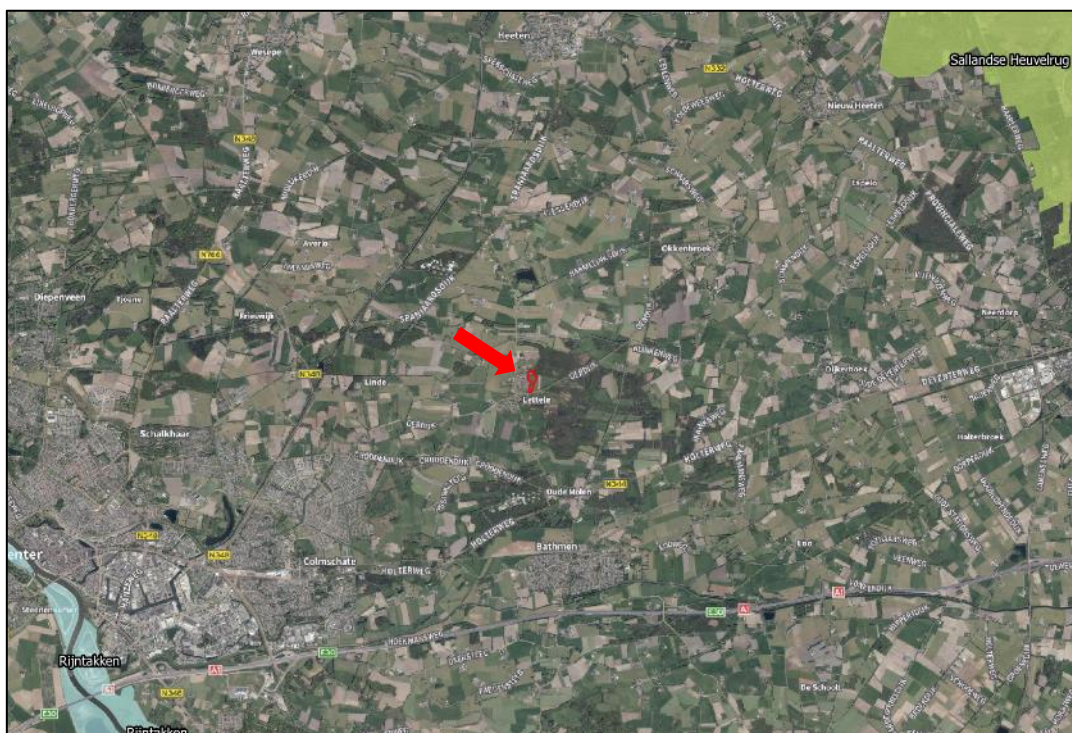
In het groeiseizoen is het plangebied onderzocht op aanwezigheid van planten van de operationele lijst Deventer. De aandacht is uitgegaan naar kansrijke plekken, zoals slootkanten en oevers en voedselarme steilranden. Uit het gebied zijn waarnemingen van zwanenbloem, gevlekte rietorchis, waterviolier en kleine pimpernel uit 2017 bekend. Tijdens verschillende onderzoeksrondes zijn in de periode van april tot en met juni planten van deze lijst in kaart gebracht (tabel 2.1).

3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

3.1.1 Gebieden

Het plangebied ligt op circa 8 kilometer van Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug (Vogel- en Habitatrichtlijngebied) en circa 9 kilometer afstand van Natura 2000-gebied Rijntakken (Vogel- en Habitatrichtlijngebied). Beide gebieden (zie figuur 3.1) betreffen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Vanwege de afstand tot beide gebieden worden mogelijke negatieve gevolgen van het initiatief – zoals oppervlakteverlies of licht- en geluidsverstoring – voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied op voorhand met zekerheid uitgesloten, met uitzondering van effecten door stikstofdepositie.

Figuur 3.1 Ligging Natura 2000 gebieden (lichtgroen en lichtblauw gearceerd) in de omgeving van het plangebied te Lettele (rood omlijnd, zie rode pijl). Bron achtergrond: PDOK.

3.1.2 Stikstof

Het plan betreft de uitbreiding van Lettele en de nieuwbouw van woonhuizen en noodzakelijke voorzieningen. De uitstoot van stikstof in de aanleg- en gebruiksfase van het plan kan leiden tot

kan worden voldaan en eventuele aantasting geminimaliseerd danwel gecompenseerd wordt (Omgevingsverordening, artikel 4.60).

De provincie Overijssel stelt in de Omgevingsverordening dat het NNN geen schaduwwerking (externe werking) heeft op naastliggende gronden. Voor deze gronden geldt geen beperkende bepalingen vanwege de ligging naast NNN (Omgevingsverordening, toelichting artikel 4.59). Als gevolg van jurisprudentie¹ is het in het kader van goede ruimtelijke ordening voor ontwikkelingen in gebieden buiten - maar op korte afstand van - het NNN wel nodig te waarborgen dat een plan de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet aantast. Goede ruimtelijke ordening (onder de Omgevingswet komt dit min of meer overeen met de 'evenwichtige toedeling van functies') houdt in dat naastgelegen functies elkaar niet (te veel) mogen hinderen.

Aangezien het plangebied in en nabij het NNN ligt, is inzichtelijk gemaakt of aantasting van het NNN naar aanleiding van de plannen te verwachten is.

3.2.1 Wezenlijke kenmerken en waarden

Wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. Hieronder vallen onder andere beheertypen en doelsoorten, maar ook omgevingsfactoren die de randvoorwaarden voor het voorkomen van deze natuurdoelen scheppen zoals waterhuishouding, bodemkwaliteit, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde. Daarnaast mogen plannen geen oppervlaktevermindering teweeg brengen of de samenhang tussen gebieden verminderen (Overijssel, 2024).

Het deelgebied Deventer-Lettele-Bathmen, binnen de Landgoederen Salland, is aangemerkt als een dekzandlandschap met landgoederen en bossen. Het ten oosten van het plangebied gelegen gebied betreft het landgoed 't Oostermaet, dit gebied is specifiek benoemd in de Omgevingsverordening.

Op het landgoed liggen goed ontwikkelde natuurlijke graslanden en heide met gebufferde kwel. De graslanden zijn aangemerkt voor plantensoorten als rietorchis, gevlekte orchis, moerasviooltje, koningsvaren en veldrus. De aardbeivlinder en de zilveren maan gebruiken de graslanden als leefgebied. De heide binnen het landgoed bestaat uit struikheide en gewone dopheide, daarnaast zijn soorten als kleine zonnedauw, moeraswolfsklauw en klokjesgentiaan aanwezig. Langs de bosranden leeft kleine ijsvogelvlinder, op de open terreinen is levendbarende hagedis aanwezig en de kleine wateren zijn leefgebied van kamsalamander (Overijssel, 2024).

3.2.2 Effectbeoordeling

De inrichting van de plannen is inmiddels duidelijker geworden. Direct negatieve effecten op het NNN door verlies van oppervlakte, samenhang of kwaliteit zijn op voorhand niet geheel uit te sluiten. Hierbij wordt meegewogen dat er mogelijk beter gekeken moet worden naar indirecte effecten op het NNN door externe werking van het plan, ook al is dat in beginsel niet nodig in Overijssel. Dit volgt uit recente jurisprudentie. Om deze reden adviseren we een NNN-toets op te stellen, waarin alle regels uit de huidige Omgevingsverordening en recente jurisprudentie samen kunnen worden gevoegd in een integrale beoordeling.

¹ Jurisprudentie Raad van State: 201509359/1/R1

4. Soortbescherming

4.1 Flora

4.1.1 Omgevingswet

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde flora (NDFP, 2022). Het plangebied bestond tijdens het verkennend veldbezoek grotendeels uit een gemaaid grasland met onder andere algemene grassoorten, rode klaver en brandnetel. De houtwal en bosrand bestonden onder andere uit zomereik, Gelderse roos, vlier, boswilg, Amerikaanse vogelkers, braam en brandnetel. De oeverzones van de sloot en de sloten zelf aan de westzijde en in het midden van het plangebied waren begroeid met een diversiteit aan planten. Waaronder gele lis, lisdodde, waterlelie, kikkerbeet, gele plomp, pijlkruid, rode klaver, watermunt, rolklaver en kattenstaart. Tijdens het aanvullend onderzoek in 2023 is de situatie van het plangebied niet wezenlijk veranderd.

4.1.2 Operationele lijst Deventer

Binnen het plangebied zijn geen onder de Omgevingswet beschermde vaatplanten waargenomen. De gemeente Deventer hanteert ten aanzien van de bescherming van planten, naast de in de Ow beschermde soorten, een eigen aandachtsoortenlijst. De lijst is opgesteld om plantensoorten die indicatief zijn voor een goede biodiversiteit binnen de gemeente Deventer te beschermen (Lam, 2017, 2019). Van de op de lijst opgenomen plantensoorten zijn tijdens het verkennend veldbezoek in en langs de watergangen net buiten het zuidelijk deel van het plangebied zwanenbloem, gevlekte rietorchis en kleine pimpernel aangetroffen. In de NDFP (2022) is tevens een waarneming bekend van waterviolier in de direct ten zuiden gelegen sloot op de rand van het plangebied. Het betreft een waarneming uit 2017. Deze deels ondergedoken plant was tijdens het verkennend veldbezoek in de weelderige waterplantenvegetatie niet zichtbaar.

Aanvullend onderzoek

Tijdens het aanvullend onderzoek in het groeiseizoen van 2023 zijn gevlekte rietorchis, kleine pimpernel, waterviolier en zwanenbloem aangetroffen en in kaart gebracht.

Gevlekte rietorchis komt voor langs het grootste deel van de oevers (figuur 4.1). Binnen het terrein komt ook gevlekte orchis voor waarmee gevlekte rietorchis kan kruisen. Hierdoor zijn ook verschillende hybride varianten van de gevlekte rietorchis en gevlekte orchis binnen het terrein aanwezig².

² Omdat de uiterlijke verschillen van beide soorten en de hybridevorm moeilijk waarneembaar zijn, stellen wij voor om de hybride planten ook te behandelen als planten van de operationele lijst.

Aan beide zijden langs de oever staan individuele planten en clusters tot circa 25 exemplaren. In totaal zijn tenminste 250 exemplaren van gevlekte rietorchis in het plangebied aanwezig.

Zwanenbloem is aanwezig in de zuidelijke helft van het plangebied. Hierbij is de hoogste concentratie in het zuidelijke deel van de sloot aanwezig (figuur 4.2). De sloot staat hier over de gehele breedte vol met zwanenbloem. In het overige deel van de sloot zijn om de vier meter één of enkele exemplaren aanwezig.

Kleine pimpernel is aangetroffen aan de westzijde van de zuidelijke sloot (figuur 4.3). Het betreft enkele tientallen exemplaren.

Waterviolier is in groten getale aangetroffen in de direct ten zuiden van het plangebied gelegen watergang (figuur 4.4). Ook zijn circa vijf exemplaren aanwezig in het zuidelijk deel van de aan de westzijde gelegen sloot.

Figuur 4.1 Binnen het plangebied (rood omlijnd) aangetroffen groeiplaatsen van gevlekte rietorchis (roze lijnen). Bron achtergrond: PDOK. Foto: Ecogroen, 2023.

Figuur 4.2 Binnen het plangebied (rood omlijnd) aangetroffen groeiplaatsen van zwanenbloem. Hoge concentratie in oranje, lagere concentratie in geel. Bron achtergrond: PDOK. Foto: Ecogroen, 2022.

Figuur 4.3 Binnen het plangebied (rood omlijnd) aangetroffen groeiplaatsen van kleine pimpernel (lichtroze). Bron achtergrond: PDOK. Foto: Ecogroen, 2022..

Figuur 4.4 Binnen het plangebied (rood omlijnd) aangetroffen groeiplaatsen van waterviolier (blauw). Bron achtergrond: PDOK. Foto: Ecogroen, 2023.

Effect en vervolgstappen

Naar aanleiding van de plannen wordt verwacht dat de geplande woningbouw niet ingepast kan worden binnen het bestaande landschappelijk casco (mededeling gemeente Deventer). Er zal een watergang worden verlegd. Er zijn daarom vervolgstappen nodig voor de aldaar aanwezige plantensoorten, zoals het uitgraven en verplaatsen naar de nieuwe oevers. In de vergunningfase/uitvoering zal een plan moeten worden opgesteld om dit te realiseren. Dit dient te worden afgestemd met een ter zake kundige op het gebied van vaatplanten.

4.2 Zoogdieren

4.2.1 Zoogdieren van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (art. 3.5 Wnb)

Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). In de omgeving zijn waarnemingen bekend van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, bosvleermuis en rosse vleermuis (NDFF, 2022). Waarnemingen betreffen foeragerende en/of overvliegende dieren.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Omgevingswet echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied ontbreekt het aan bebouwing. Hierdoor wordt de aanwezigheid van verblijfplaatsen van in gebouwen wonende vleermuizen uitgesloten. De ten westen gelegen bebouwing is geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Vanwege de betrekkelijk grote afstand tot het plangebied wordt versterking door verlichting of bouwwerkzaamheden van mogelijk aanwezige verblijfplaatsen in deze bebouwing uitgesloten.

In het oosten van het plangebied bevinden zich een houtwal en een bosrand. Ook ten noorden en ten zuiden, buiten het plangebied, staan bomen. Tijdens het verkennend veldbezoek is gelet op holtes of loshangend schors die potentie bieden als verblijfplaats voor vleermuizen. Geschikte holtes zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. De bomen in de bosrand en de houtwal waren vrij jong waardoor de potentie tot ontwikkeling van geschikte holtes op korte termijn niet wordt verwacht. Wel is bij enkele bomen loshangend schors waargenomen met potentie als verblijfplaats voor vleermuizen (figuur 4.5). Hierbij dient gezegd te worden dat het verkennend veldbezoek heeft plaatsgevonden terwijl de bomen volledig in blad stonden. Hierdoor kunnen potentiële verblijfplaatsen gemist zijn tijdens de inspectie.

Figuur 4.5 Loshangend schors in een eik in de bomenlaan ten noorden van het plangebied (links) en in een eik in de houtwal ten oosten van het plangebied (rechts). Foto's: Ecogroen, 2022.

Uitgangspunt van de ontwikkeling is dat geen bomen gekapt worden. Zodoende vindt geen directe aantasting plaats van potentiële verblijfplaatsen in bomen in de houtwal en de bosrand. Wel kan er

verstoring optreden van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen (zoals achter het loshangende schors) in de houtwal. Deze verstoring kan optreden wanneer bouwverlichting rechtstreeks op de houtwal wordt gericht. Het is daarom noodzakelijk om als maatregel toe te passen dat tijdens de bouw geen bouwverlichting rechtstreeks op de houtwal wordt gericht. In de eindsituatie grenzen er mogelijk enkele tuinen aan de houtwal. Vanuit tuinen is geen felle, rechtstreekse verlichting van bomen in de houtwal te verwachten. Verstoring van verblijfplaatsen is dan niet aan de orde.

Door het toepassen van een maatregel tijdens de bouw zijn verdere vervolgstappen, zoals het aanvragen van een Omgevingsvergunning, in dit kader niet aan de orde.

Vliegroutes

De bosrand en houtwallen ten noorden, oosten en zuiden van het plangebied bieden potentie als vliegroute voor verschillende soorten vleermuizen. In de omgeving zijn enkele alternatieve groenstructuren aanwezig die als vliegroute kunnen dienen tussen bebouwd gebied (Lettele) en omliggende groenzones (o.a. landgoed 't Oostermaet). Zodoende is geen sprake van een essentiële vliegroute. Naar aanleiding van de plannen blijven de structuren behouden waardoor geen aantasting van vliegroutes plaatsvindt. Door uitstraling van verlichting naar de bosranden en houtwallen in de tijdelijke en definitieve situatie zoveel als mogelijk te beperken, wordt aan de zorgplicht voor niet-essentiële vliegroutes voldaan. Vervolgstappen zijn in dit kader dan niet aan de orde.

Foerageergebied

Het plangebied biedt door de aanwezigheid van watergangen, bosranden en houtwallen geschikt foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving van het plangebied is voldoende gelijkend foerageergebied aanwezig om bij (tijdelijke) verstoring als alternatief te dienen. Van essentieel foerageergebied is binnen het plangebied zodoende geen sprake. Door in de tijdelijke en definitieve situatie uitstraling van verlichting naar de omgeving zoveel als mogelijk te beperken wordt aan de zorgplicht voor niet-essentieel foerageergebied voldaan. Vervolgstappen zijn in dit kader niet aan de orde.

4.2.2 Overige zoogdieren

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van das, boommarter, steenmarter, bunzing, wezel, egel en eekhoorn (NDFF, 2022).

Das

De dichtstbijzijnde waarneming van das ligt op circa 900 meter ten zuiden van het plangebied (NDFF, 2022). Dit betreft een verblijfplaats (waargenomen in 2012). Op circa 1 kilometer afstand ten zuiden van het plangebied is ook een verblijfplaats bekend (waargenomen in juli, 2022). Het is op basis van de waarnemingen onbekend of het hier om een vluchtpijp of (kraam)burcht gaat.

De das leeft in gebieden waarbinnen verschillende biotopen op korte afstand van elkaar aanwezig zijn. Doorgaans zijn dit hoger gelegen, drogere gronden waar dekking aanwezig is en lager gelegen vochtige gronden die als voedselgebied dienen. De soort komt vaak voor in kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtwallen, singels en heggen. De das huisvest zich normaliter in burchten op hoger gelegen gronden en foerageert in de omgeving tot 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Foerageergebied kan bestaan uit bosbodems, bemeste graslanden, (maïs)akkers, hoogstamboomgaarden en ruigten (BIJ12, 2017d).

Het plangebied bestaat grotendeels uit grasland. Ten tijde van het locatiebezoek was de grond droog en hard. Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen of sporen, zoals neusputjes, graafsporen, uitwerpselen of haren gevonden die duiden op de aanwezigheid van das. Gezien de afstand tot een bekende verblijfplaats (circa 1 kilometer) is het mogelijk dat het plangebied in een vochtiger

seizoen als incidenteel foerageergebied dient voor das. In de omgeving van het plangebied zijn echter voldoende gelijkende graslanden die als alternatief foerageergebied kunnen dienen. Ook zijn in de omgeving enkele maisakkers gelegen die ook als geschikt foerageergebied voor das kunnen dienen. Vervolgstappen voor das ten aanzien van verblijfplaatsen en foerageergebied zijn naar aanleiding van de voorgenomen plannen niet aan de orde.

De houtwal aan de oostrand van het plangebied bevat een droge greppel die als looproute door das gebruikt kan worden. Deze houtwal blijft behouden. Door uitstraling van verlichting richting de houtwal in de tijdelijke en definitieve situatie te voorkomen, blijft een donkere corridor beschikbaar die als looproute door das gebruikt kan worden. Vervolgstappen voor das zijn niet aan de orde.

Boommarter en steenmarter

De dichtstbijzijnde waarnemingen van boommarter liggen op tenminste 500 meter ten zuidoosten van het plangebied (NDFF, 2022). Op het ten oosten gelegen landgoed 't Oostermaet zijn meerdere waarnemingen van boommarters bekend (individuen en sporen). Tijdens het aanvullend onderzoek in 2023 is boommarter niet aangetroffen.

Boommarter is een typische soort van grotere aaneengesloten bosgebieden van zowel naald- als loofbos. Verblijfplaatsen bevinden zich doorgaans in holtes van oude loofbomen, maar ook in gebouwen zoals in schuren. Het foerageergebied van boommarters strekt zich verder uit dan alléén bosgebied. Bosrandstructuren en kleinere bosjes worden ook als foerageergebied gebruikt. 's Nachts worden soms afstanden van enkele kilometers afgelegd, mannetjes leggen soms tot meer dan 10 kilometer af (Zoogdiervereniging, 2022).

De dichtstbijzijnde waarneming van steenmarter ligt direct ten westen van het plangebied. Het betreft een levend exemplaar in een tuin (NDFF, 2022). Overige waarnemingen liggen verspreid over het ten oosten gelegen landgoed. Tijdens het aanvullend onderzoek in 2023 is steenmarter meerdere keren op een wildcamera waargenomen langs de noordelijke bosrand in het plangebied (figuur 4.6).

Figuur 4.6 Waargenomen steenmarter langs de bosrand in het noorden van het plangebied. Foto: Ecogroen, 2023.

De steenmarter komt onder meer voor in parkachtige landschappen met kleine landschapselementen zoals bosjes, heggen en stroken met ruige vegetatie. Het is een cultuurvolger die als verblijfplaats vaak gebruik maakt van gebouwen zoals schuren op boerenerven. Binnen het leefgebied heeft de steenmarter vaak meerdere schuilplaatsen zoals ruimtes in of onder bebouwing, boomholtes en takkenhopen. Tijdens het foerageren worden 's nachts afstanden van enkele kilometers afgelegd (Zoogdierverseniging, 2022).

Binnen het plangebied ontbreekt het aan voor boom- en steenmarter geschikte boomholtes of bebouwing. De houtwal in het oosten van het plangebied bevat enkele takkenhopen en ruigtes die potentie bieden als verblijfplaats voor boommarter en in mindere mate voor steenmarter. Naar aanleiding van de plannen blijft de houtwal behouden, waardoor aantasting van potentiële verblijfplaatsen wordt uitgesloten. De omgeving van het plangebied biedt ook potentiële verblijfplaatsen, zoals het oostelijk gelegen bosgebied schuren in westelijk gelegen tuinen en een oude schuur met kapotte ramen ten zuiden van het plangebied.

Het plangebied biedt door de korte grasvegetatie een beperkte functie als foerageergebied. Als het gras hoger staat kan dit voor meer dekking voor prooidieren (zoals muizen) zorgen, waardoor ook meer voedsel beschikbaar komt. De houtwal en de bosranden bieden geschikte dekking om vanuit te jagen. In de toekomstige situatie blijft voldoende foerageergebied in de directe omgeving beschikbaar, waardoor in dit kader geen vervolgstappen nodig zijn.

Naar aanleiding van de plannen gaan geen (potentiële) verblijfplaatsen of essentieel foerageergebied verloren. Vervolgstappen ten aanzien van boommarter en steenmarter zijn niet aan de orde.

Bunzing, hermelijn en wezel

Dichtstbijzijnde waarnemingen van bunzing liggen op tenminste 450 meter afstand ten oosten van het plangebied (NDFF, 2022). Het betreffen foeragerende dieren die zijn waargenomen op 't Oostermaat. De bunzing komt met name voor in kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en oppervlaktewater in de buurt. Dit kunnen oeverbegroeiingen, droge sloten, heggen, houtwallen, bosranden en akkerranden zijn. De soort komt ook voor in vrij open terreinen, zoals weidegebieden met sloten. De soort foerageert overal in het leefgebied, met name op kleine dierlijke prooien, zoals kikkers, kleine vogels en muizen. De grootte van een leefgebied (territorium) is afhankelijk van het voedselaanbod: in streken met weinig prooi zal het leefgebied groter zijn. Het territorium van de bunzing kan variëren van 8 tot 1000 hectare. Verblijfplaatsen van bunzing zijn divers. Ze kunnen voorkomen in zelf gegraven of verlaten holen (bijvoorbeeld van konijn), holtes van bomen, onder steenhopen en in houtmijten of opslag van hooi op erven (Zoogdierverseniging, 2022).

Waarnemingen van wezel liggen op tenminste 1,3 kilometer ten oosten van het plangebied (NDFF, 2022). Het betreffen een levend individu en een verkeersslachtoffer. Wezel leeft bij voorkeur in open, droog natuur- en cultuurlandschap, en komt in veel verschillende biotopen voor (o.a. bossen, weide- en akkerland). Meestal in droger gebied dan de hermelijn. Ze zoeken dekking in o.a. boschages, houtstapels of heggen. In het leefgebied foerageren ze vooral op woelmuizen, maar ook op allerlei andere dierlijke prooien. Het leefgebied is tot 25 hectare groot. Wezels doorkruisen hun leefgebied regelmatig en slapen op verschillende rustplaatsen in dat gebied. Verblijfplaatsen bevinden zich vaak in oude holen van muizen, ratten en konijnen (Zoogdierverseniging, 2022).

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van hermelijn. De dichtstbijzijnde waarneming ligt op tenminste 8,5 kilometer ten westen van het plangebied, in Deventer.

De hermelijn komt in vele habitats voor, zowel in open terrein als in bossen en houtwallen. Voorwaarde is dat er voldoende dekking (heggen, muurtjes, oevervegetatie) aanwezig is. De hermelijn is een carnivoor die voornamelijk op kleine zoogdieren (o.a. woelmuizen, ratten en konijnen), maar ook op vogels jaagt. De soort verplaatst zich via lijnvormige elementen die dekking bieden. De hermelijn leeft solitair in territoria van tussen de 4 en 50 hectare groot. Verblijfplaatsen bevinden zich doorgaans in holen, meestal een oud hol van mol of konijn (Zoogdierverseniging, 2022). Hermelijn heeft een verborgen levenswijze en het plangebied biedt wel geschikt leefgebied voor de soort, vandaar dat aanwezigheid van hermelijn wel is onderzocht.

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn binnen het plangebied langs de oever van de sloot uitwerpselen gevonden van een middelgrote marter, mogelijk bunzing (figuur 4.7). Binnen het plangebied zijn grote aantallen (jonge) kikkers aangetroffen die als voedsel kunnen dienen voor bunzing. Ook zijn enkele muizenholen aangetroffen. Muizen vormen voedsel voor zowel bunzing, wezel als hermelijn. De houtwal aan de oostrand biedt geschikte verblijfplaatsen voor zowel bunzing, wezel en hermelijn door de aanwezigheid van voldoende dekking, takkenhopen en tuinafval (figuur 4.7).

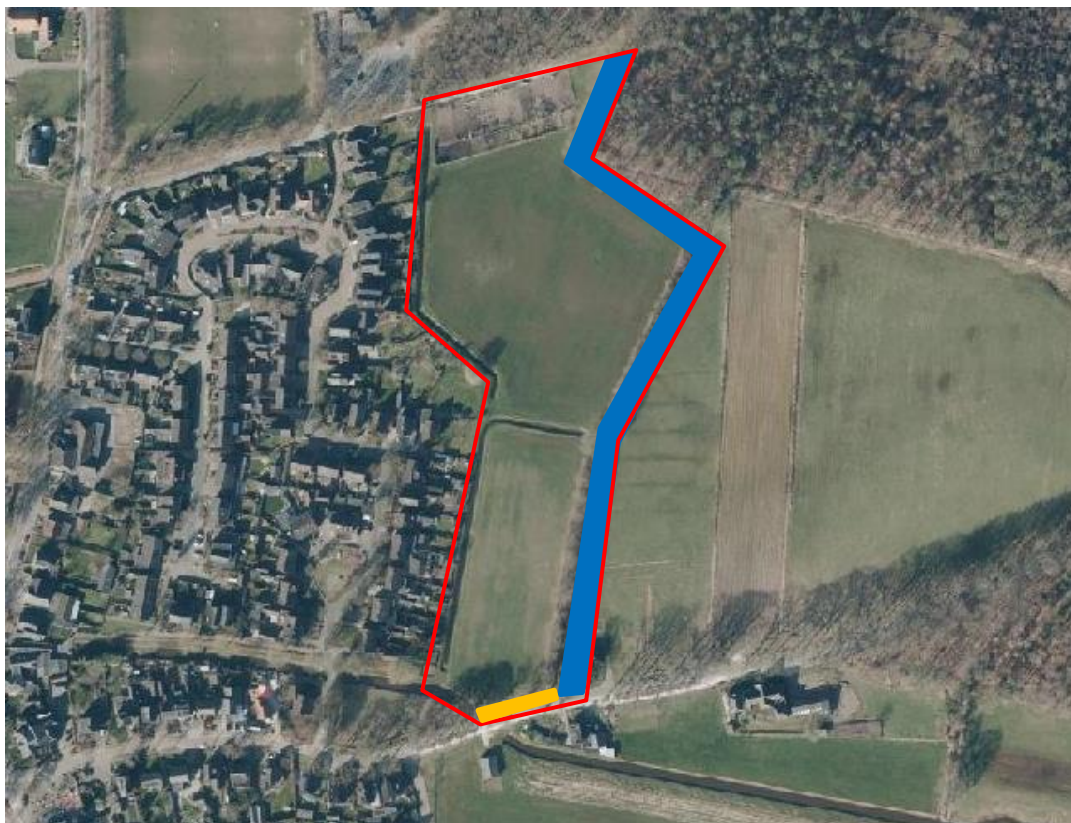

Figuur 4.7 Links: uitwerpselen van een marter, mogelijk bunzing. Rechts: één van de takkenhopen in de houtwal aan de oostzijde van het plangebied. Foto's: Ecogroen.

De in het grasveld aanwezige muizenholen zijn geschikt als verblijfplaats voor wezel en mindere mate voor hermelijn. Tijdens het verkennend veldbezoek was het grasveld kort gemaaid, waardoor het gebruik van de muizenholen in het grasveld op dat moment niet wordt verwacht. In het zuiden van het plangebied lag een gedeeltelijk drooggevallen greppel met een lage stenen overbrugging die ook als verblijfplaats kan dienen voor wezel, hermelijn en bunzing (figuur 4.8). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van kleine marterachtigen is aanvullend onderzocht. De potentie van het plangebied voor wezel, hermelijn en bunzing is weergegeven in figuur 4.9.

Figuur 4.8 Drooggevallen greppel met potentie tot verblijfplaats voor wezel, hermelijn, bunzing en egel in het zuiden van het plangebied. Foto: Ecogroen.

Figuur 4.9 Ligging van structuren met potentiële verblijfplaatsen voor wezel, hermelijn, bunzing en egel (blauw gearceerd) en foerageergebied (geel gearceerd) binnen het plangebied (rood omlijnd). De greppel is weergegeven in oranje. Bron achtergrond: PDOK.

Aanvullend onderzoek

Tijdens het nader onderzoek naar kleine marterachtigen zijn geen waarnemingen gedaan van bunzing, hermelijn en wezel. De aanwezigheid van verblijfplaatsen binnen het plangebied wordt dan ook uitgesloten. Mogelijk worden de randen van het plangebied incidenteel gebruikt als migratieroute of foerageergebied.

De potentie van het plangebied voor kleine marterachtigen kan in de toekomst wel worden versterkt door het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen, zoals marterverblijven, takkenhopen en takkenrillen. Daarnaast prefereren kleine marterachtigen rust- en donkerte. Door uitstraling van licht naar de omgeving te voorkomen, blijft de potentie van het gebied voor de genoemde soorten behouden.

Egel

Waarnemingen van egel zijn bekend rondom het plangebied. De dichtstbijzijnde waarneming ligt in de achtertuinen direct ten westen van het plangebied (NDFF, 2022).

Egel is een insecteneter en komt voor in verschillende landschapstypen. Belangrijk is dat er groen en geschikte schuilplaatsen aanwezig zijn. Tuinen, bosranden, struweel en loofbos met ondergroei zijn hierbij zeer geschikt. Egels zijn nacht-actieve dieren. Overdag slapen ze in een nest van bladeren of ander groen materiaal onder struiken of in compost-, takken- of puinhopen. Egels hebben een vast leefgebied van 10 – 40 hectare en kunnen per nacht een paar kilometer afleggen (Zoogdiervereniging, 2022).

Binnen het plangebied zijn de houtwal in het oosten en de greppel in het zuiden geschikt als verblijfplaats voor egels. Hierin zijn meerdere takken- en bladhopen aanwezig (figuur 4.7 en 4.8). Het grasveld en de houtwal in het plangebied biedt geschikt foerageergebied (figuur 4.9). Ook de oeverzones van de watergangen aan de westzijde van het plangebied bieden geschikt foerageergebied. Op basis van de plannen vinden geen werkzaamheden plaats aan de houtwal. Hierdoor is directe aantasting van verblijfplaatsen op deze locatie uitgesloten. Wel wordt de greppel aan de zuidzijde gedeeltelijk gedempt (figuur 4.9).

Tijdens het nader onderzoek naar kleine marterachtigen is egel in het noorden, oosten en zuiden van het plangebied waargenomen op camera (figuur 4.10). Het is aannemelijk dat de houtwal en aanwezige ruigtes door egel worden gebruikt als verblijfplaats.

Figuur 4.10 Waarnemingen van egel op de wildcamera in het noorden (links) en zuiden (rechts) van het plangebied. Foto's: Ecogroen, 2023.

Effect en vervolgstappen

De zuidelijke greppel wordt gedeeltelijk gedempt voor het realiseren van een ontsluitingsweg. Negatieve effecten op de verblijfplaatsen van egel zijn hierbij niet uitgesloten. In de omgeving is voldoende foerageergebied voor egel beschikbaar. Ook biedt het plangebied in de toekomstige situatie geschikt foerageergebied als tuinen toegankelijk zijn voor egels en groen worden ingericht. Tijdens de werkzaamheden kan er echter sprake zijn van een tijdelijke afname van foerageergebied.

Egel is beschermd onder artikel 11.54 van het Bal. Omdat in het plangebied geschikt biotoop aanwezig is voor egel en deze wordt aangetast, is een Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit noodzakelijk om de plannen uit te kunnen voeren. Binnen de provincie Overijssel gelden verschillende voorwaarden om een vergunning te kunnen verkrijgen. Dit zijn onder andere het verstrekken van alternatieve verblijfplaatsen, zoals blader- en takkenhopen, en het werken buiten het kwetsbare seizoen. Er moet ook sprake zijn van een in de Omgevingswet genoemd belang. De Ow maakt ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk bij aanwezigheid van onder artikel 11.54 beschermde soorten. Het bouwen van nieuwe woonhuizen valt onder ruimtelijke ontwikkelingen. Gezien bovenstaande is er naar verwachting 'uitzicht op vergunning' waardoor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van egel de vaststelling van een nieuw Omgevingsplan niet in de weg staat.

Eekhoorn

Waarnemingen van eekhoorn zijn bekend in het ten oosten gelegen landgoed 't Oostermaet met een hogere concentratie aan waarnemingen in het oosten van het landgoed. Dichtstbijzijnde waarnemingen liggen op tenminste 200 meter ten noorden en oosten. Tijdens het veldonderzoek zijn geen eekhoorns of potentiële verblijfplaatsen van eekhoorn aangetroffen binnen het plangebied.

Op 220 meter ten noordoosten van het plangebied is tijdens het aanvullend onderzoek één eekhoornnest aangetroffen. Aantasting van verblijfplaatsen van eekhoorn wordt uitgesloten. Verstoring van de aangetroffen verblijfplaats wordt op basis van de plannen en door het tussenliggende bos ook uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van eekhoorn zijn niet noodzakelijk.

Soorten waarvoor een vrijstelling geldt

Binnen het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen en exemplaren van algemene grondgebonden zoogdieren zoals bosmuis en rosse woelmuis te verwachten. Ook zijn tijdens het nader onderzoek waarnemingen gedaan van haas en ree (figuur 4.11). Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt voor deze soorten in de provincie Overijssel vrijstelling van de verbodsartikelen uit artikel 11.54 Bal, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is. Wel geldt te allen tijde de algemene zorgplicht.

Figuur 4.11 Waarneming van ree (links) en haas (rechts) tijdens het veldonderzoek in 2023. Foto's: Ecogroen, 2023.

4.3 Vogels

Bij vogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillend beschermingsregime. Van veel vogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Omgevingswet verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.2).

Kader 4.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt in de provincie Overijssel verstaan: in functie zijnde nesten van de boerenwaluw, boomvalk, bosuil, buizerd, gierwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, huiswaluw, kerkuil, ooievaar, raaf, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, torenvalk, wespandief, zeearend, zwarte specht en zwarte wouw. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

4.3.1 Jaarrond beschermde nesten

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van onder andere buizerd, havik huismus en sperwer (NDFF, 2022). Op tenminste 200 meter afstand ten oosten van het plangebied zijn een waarneming van een broedende boomvalk en wespandief bekend (NDFF, 2022). Binnen het plangebied ontbreekt het aan bebouwing, waardoor jaarrond beschermde nesten van in gebouwen broedende vogels worden uitgesloten.

De bomen in en direct rondom het plangebied zijn tijdens het verkennend veldbezoek geïnspecteerd op potentiële jaarrond beschermde nesten. Deze zijn niet aangetroffen. Doordat het veldbezoek plaatsvond terwijl de bomen vol in blad stonden en aan het eind van het broedseizoen, kon niet de gehele invloedssfeer (circa 75 meter) van het plangebied onderzocht worden op potentiële jaarrond beschermde nesten. Daarom is in 2023 aanvullend onderzoek uitgevoerd naar jaarrond beschermde nesten.

Aanvullend onderzoek

Tijdens het onderzoek naar jaarrond beschermde nesten is één buizerdnest aangetroffen op circa 220 meter ten oosten van het plangebied (figuur 4.12). Ook zijn twee oude nesten aangetroffen van vermoedelijk zwarte kraai op circa 45 en 115 meter afstand. Beide nesten zijn het gehele onderzoek niet in gebruik geweest. Veel vogels met een jaarrond beschermd nest zijn afhankelijk van nesten van andere broedvogels, waaronder zwarte kraai. De oude nesten kunnen in de toekomst als basisvorm in gebruik worden genomen door vogels met een jaarrond beschermd nest, die ze verder uitbouwen.

Figuur 4.12 Locatie aangetroffen buizerdnest (gele ster) ten oosten van het plangebied (rood omlijnd) en de locatie van oude, niet in gebruik zijnde nesten (oranje cirkel). Bron achtergrond: PDOK.

Effectbeoordeling

Door de afwezigheid van jaarrond beschermde nesten binnen het plangebied is aantasting van jaarrond beschermde nesten uitgesloten. Als verstoringafstand voor buizerd wordt in de regel een afstand van 50 tot 75 meter gehanteerd (BIJ12, 2017a). Voor soorten als boomvalk en wespendifief wordt een vluchtafstand van 200 meter gehanteerd (Krijgsveld *et al.*, 2022). Het aangetroffen buizerdnest en de al bekende nestlocaties van boomvalk en wespendifief liggen op meer dan 200 meter afstand en dus buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Hierdoor wordt verstoring van jaarrond beschermde nestplaatsen uitgesloten. Vervolgstappen in dit kader zijn niet aan de orde.

4.3.2 *Overige vogels*

De watergangen, het grasland en de houtwal vormen geschikt broedbiotoop voor algemene vogelsoorten, zoals meerkoet, Kievit, houtduif, merel en roodborst. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt.

Voor het broedseizoen wordt geen standaard periode gehanteerd, omdat deze verschilt per soort en mede afhankelijk is van het weer. Voor de te verwachten soorten wordt een broedseizoen aangehouden van 15 maart t/m augustus. Verschillende duivensoorten kunnen nog tot broeden komen tot en met november. Werkzaamheden die actief in gebruik zijnde nesten van vogels beschadigen, dienen te allen tijde te worden voorkomen. Geadviseerd wordt om het werk te starten na het broedseizoen, en om bij start van het werk in de periode 15 februari tot 15 september altijd vooraf een broedvogelcontrole uit te voeren. Hierbij worden broedende vogels in kaart gebracht en bepaald of bij uitvoering van de werkzaamheden aantasting en/of verstoring van nesten plaatsvindt. Indien nesten worden aangetroffen zijn maatregelen noodzakelijk om aantasting en verstoring van broedende vogels te voorkomen.

4.4 Reptielen

4.4.1 *Levendbarende hagedis*

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van levendbarende hagedis (NDF, 2022). De dichtstbijzijnde waarneming ligt op circa 250 meter afstand ten zuidoosten van het plangebied. Waarschijnlijk betreft dit een zwervend exemplaar van de ten oosten bekende populatie op het landgoed 't Oostermaet. Hier zijn meerdere waarnemingen bekend op circa 400 meter afstand van het plangebied langs open plekken en op heideterrein.

Levendbarende hagedis komt hoofdzakelijk voor in open plekken in bossen, (vochtige) heide, schraalgraslanden, bermen, dijktaluds, hagen en houtwallen. Het is een vochtminnende soort die veel wordt aangetroffen op structuurrijke overgangen van vochtige naar droge terreindelen, daar jaagt hij op geleedpotigen, voornamelijk spinnen. Open terrein in de buurt van dekkingsmogelijkheden wordt gebruikt om te zonnen en te schuilen. Aangezien de jongen vrijwel direct bij de geboorte uit het ei komen geldt het leefgebied van vrouwtjes als voortplantingsplaats. Overwintering vindt plaats tussen half september en half april, onder andere in grote gras- of zeggepollen, oude zoogdierholten en onder boomstroken (BIJ12, 2017e).

Het plangebied biedt door het ontbreken van geschikte zon-beschreven structuren geen geschikt leefgebied voor levendbarende hagedis. Vervolgstappen ten aanzien van levendbarende hagedis zijn niet noodzakelijk.

4.4.2 *Overige soorten reptielen*

Binnen en in de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van overige beschermde reptielen van de Habitatrichtlijn, Verdragen van Bern en Bonn (Art. 11.46 Bal) en andere soorten (art. 11.54 Bal) (NDF, 2022). Het plangebied bestaat grotendeels uit grasland en een vochtige houtwal. Binnen het plangebied ontbreekt het hierdoor aan geschikt habitat voor andere beschermde soorten reptielen. Op basis van het ontbreken van geschikt habitat en op basis van

bekende verspreidingsgegevens wordt de aanwezigheid van overige beschermde soorten reptielen uitgesloten.

4.5 Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van kamsalamander en poelkikker (NDFF, 2022).

4.5.1 *Kamsalamander*

De dichtstbijzijnde waarneming van kamsalamander stamt uit 2016 en ligt op circa 60 meter ten westen van het plangebied. Ook zijn meerdere individuen waargenomen in 2021 op circa 750 meter ten oosten van het plangebied (NDFF, 2022).

Voortplantingswateren van kamsalamander bestaan uit visvrije wateren (poelen) met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Kamsalamanders komen vrijwel alleen voor in de directe omgeving van voortplantingswateren in bosrijk gebied, houtwallen of struwelen. Adulte kamsalamanders blijven vaak minder dan 100 meter van het voortplantingswater, mits dit geschikt leefgebied betreft (BIJ12, 2017b).

De sloten aan de westzijde en te midden van het plangebied zijn tijdens het verkennend veldbezoek bemonsterd met een schepnet. Het betreffen watergangen met onderwatervegetatie en een ontwikkelde oevervegetatie. Tijdens het bemonsteren zijn geen kamsalamanders waargenomen, maar door de sterk ontwikkelde vegetatie was dit erg lastig. Er zijn geen roofvissen aangetroffen in de slootjes. Gezien de goed ontwikkelde vegetatie en het ontbreken van roofvis, zijn de watergangen geschikt als voortplantingswater voor kamsalamander. Eventuele groenhopen op de in het noorden van het plangebied gelegen moestuin en de houtwal en bosrand aan de oostzijde van het plangebied bieden potentie tot overwinteringsgebied voor kamsalamander.

Tijdens het aanvullend onderzoek naar kamsalamander in 2023 zijn geen larven of adulte exemplaren aangetroffen. De aanwezigheid van kamsalamander wordt daarom uitgesloten binnen het plangebied. Op moment van schrijven zijn zodoende geen vervolgstappen noodzakelijk ten aanzien van kamsalamander. Omdat kamsalamander wel in de omgeving bekend is en het plangebied geschikt leefgebied vormt, is het mogelijk dat kamsalamander in de toekomst het plangebied wel (weer) in gebruik neemt. Hiervoor kunnen in de toekomstige situatie inrichtingsmaatregelen worden opgenomen, zoals de aanleg van visvrije poelen.

4.5.2 *Poelkikker*

De dichtstbijzijnde waarneming van poelkikker ligt op circa 200 meter ten zuidoosten van het plangebied. Dit betreft één individu in een watergang. Een tweede waarneming betreft een populatie van circa 20 dieren op circa 750 meter ten oosten van het plangebied (NDFF, 2022).

De poelkikker heeft als voortplantingswater een voorkeur voor zwak zure, stilstaande, onbeschaadde wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. De overwinteringsplaatsen liggen afhankelijk van het landschapstype binnen de 100 à 200 meter van het water. Het grootste deel van de exemplaren gaat in winterslaap op het land, incidenteel overwinteren exemplaren in het water (BIJ12, 2017d).

Tijdens het verkennend veldbezoek is een groot aantal groene kikkers waargenomen. Het gaat om zowel adulte als juveniele exemplaren. De watergangen in het plangebied bieden geschikt voortplantingswater voor poelkikker. Eventuele groenhopen op de in het noorden van het plangebied gelegen moestuin en de houtwal en bosrand ten oosten van het plangebied bieden geschikt overwinteringshabitat.

Tijdens het aanvullend onderzoek in 2023 zijn enkele tientallen poelkikkers aangetroffen in het plangebied. Het gaat om zichtwaarnemingen en vangsten met schepnet (figuur 4.13). Ook is kooractiviteit van poelkikker vastgesteld.

Figuur 4.13 Tijdens het nader onderzoek aangetroffen poelkikkers in de watergangen rondom het plangebied. Links: de symmetrische graafknobbel. Foto's: Ecogroen.

Effectbeoordeling

Er is een stedenbouwkundig ontwerp beschikbaar waarin de globale terreininrichting duidelijk is. Er wordt gewerkt aan watergangen, waarbij er deels demping plaatsvindt en deels nieuwe watergangen worden gegraven. Dit leidt tot aantasting van de vaste rust- en voortplantingsplaatsen van de poelkikker. Bij onzorgvuldig werken kunnen ook individuen gedood worden.

Verder is het is aannemelijk dat dieren vanaf het voortplantingswater (in het wet) migreren naar de houtwal aan de oostrand en de bosrand in het noorden om te overwinteren. Zij doorkruisen dan het gehele plangebied. Tijdens de werkzaamheden is het plangebied grotendeels ongeschikt voor de poelkikker, en ook na de werkzaamheden is de verbinding tussen de watergangen en de houtwal minder duidelijk. Er is ook voor dit aspect sprake van aantasting van het leefgebied.

Negatieve effecten en het overtreden van verbodsbepalingen uit de Ow zijn niet te voorkomen. Poelkikker is beschermd onder artikel 11.46 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Om een Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te verkrijgen dient aan verschillende voorwaarden te worden voldaan. Zo dient een alternatievenafweging plaats te vinden om te zien of er geen andere mogelijkheid is om de plannen uit te voeren, waarbij verstoring of aantasting kan worden voorkomen of verminderd. Ook mag de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding komen. Daarnaast dient voor het verkrijgen van een vergunning een geldig wettelijk belang te worden aangevoerd.

Voor soorten beschermd onder artikel 11.46 Bal dient voldaan te worden aan het volgende belang: *“In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”.*

Indien aan deze voorwaarden kan worden voldaan, is naar verwachting uitzicht op het verkrijgen van een Omgevingsvergunning en staat de aanwezigheid van poelkikker vaststelling van een nieuw Omgevingsplan niet in de weg.

4.5.3 **Overige amfibieën**

Binnen en in de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van overige beschermde amfibieën van de Habitatrichtlijn, Verdragen van Bern en Bonn (art. 11.46 Bal) en Andere soorten (art. 11.54 Bal) (NDFF, 2022). Binnen het plangebied ontbreekt het aan geschikt habitat voor andere beschermde soorten amfibieën waardoor de aanwezigheid van overige beschermde soorten amfibieën wordt uitgesloten.

In het plangebied zijn wel algemene soorten amfibieën aangetroffen (bastaardkikker en kleine watersalamander) en te verwachten (zoals bruine kikker en gewone pad). Voor de genoemde soorten (en andere soorten uit deze categorie) geldt in provincie Overijssel een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Omgevingswet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Hierdoor is het nemen van vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde is. Wel geldt te allen tijde de algemene zorgplicht. In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd werkzaamheden zoveel mogelijk in één richting uit te voeren, zodat dieren de kans krijgen om het plangebied op eigen kracht te verlaten. Zie daarvoor verder paragraaf 4.9.

4.6 **Vlinders**

Binnen en direct rondom het plangebied zijn waarnemingen bekend van verschillende vlindersoorten. Zo zijn langs de noordelijke bosrand van het plangebied enkele waarnemingen bekend van kleine ijsvogelvlinder. Direct rondom het plangebied zijn waarnemingen bekend van grote vos. Op 't Oostermaet zijn daarnaast waarnemingen bekend van aardbeivlinder, grote weerschijnvlinder en zilveren maan. Deze waarnemingen liggen op tenminste 350 meter ten oosten van het plangebied (NDFF, 2022)

Vlinders zijn gebonden aan specifieke landschappen en zogenoemde waardplanten. Waardplanten zijn noodzakelijk voor de ontwikkeling van ei naar rups naar vlinder. Aardbeivlinder is gebonden aan droge terreinen zoals duinen en heide en heeft als waardplant tormentil. Zilveren maan komt voor op natte tot vochtige, schrale graslanden met een zoom van struweel of bos en heeft als waardplant moerasviooltje (Vlinderstichting, 2022). Deze landschapstypen en waardplanten zijn niet aanwezig binnen het plangebied. Zodoende wordt de aanwezigheid van voortplantingshabitat voor aardbeivlinder en zilveren maan binnen het plangebied uitgesloten.

Grote weerschijnvlinder is gebonden aan oudere vochtige loofbossen en heeft als waardplant boswilg. Kleine ijsvogelvlinder komt voor in gevarieerde, vochtige bossen en heeft als waardplant wilde kamperfoelie. Grote vos komt voor onder ander voor in vochtige open bossen en heeft als waardplanten iep, zoete kers en sommige wilgensoorten. De houtwal en bosrand aan de oostkant van het plangebied biedt geschikt habitat voor deze drie vlindersoorten. In de bosrand en in de houtwal is boswilg aangetroffen en in het verleden zijn hier waarnemingen gedaan van wilde kamperfoelie. Voortplantingshabitat van grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder en grote vos is zodoende op voorhand niet uit te sluiten binnen het plangebied.

Naar aanleiding van de plannen blijven de bosrand en de houtwal in de huidige vorm behouden. Hierdoor is directe aantasting van potentieel voortplantingshabitat van genoemde soorten

uitgesloten. Ook indirecte effecten op het voortplantingshabitat van de vlindersoorten worden naar aanleiding van de plannen uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van vlinders zijn niet aan de orde.

4.7 Libellen

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van beekrombout. Waarnemingen liggen op 250 meter ten zuidoosten van het plangebied (NDFF, 2022). Het gaat om twee imago's (adult), de recentste waarneming is uit 2019.

Beekrombout komt voor lang grotere beken en (kleine) rivieren. Het zijn erg mobiele dieren die tot op enkele kilometers van geschikt voortplantingswater worden aangetroffen. Binnen het plangebied ontbreekt het aan geschikt habitat, waardoor de aanwezigheid van beekrombout binnen het plangebied wordt uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van beschermde libellen zijn niet aan de orde.

4.8 Overige soortgroepen

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2022) wordt in het plangebied en in de directe omgeving daarvan geen voortplantings- of vaste verblijfplaatsen verwacht van overige beschermde soorten uit de Omgevingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Ow is niet aan de orde voor overige soortgroepen (vissen en overige ongewervelden). Wel geldt te allen tijde de zorgplicht (zie ook paragraaf 4.9).

4.9 Algemene en specifieke zorgplicht

Vanuit de Omgevingswet geldt een specifieke zorgplicht voor soorten. De specifieke zorgplicht schrijft voor dat nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen en beperkt moeten worden. Dit betekent dat er bij de uitvoering van het plan voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om invulling aan deze specifieke zorgplicht te geven (zie ook kader 2.1).

De algemene zorgplicht verplicht individuen, bedrijven en overheden om schade aan in het wild levende dieren en planten te voorkomen, waar mogelijk te beperken en ongedaan te maken. De zorgplicht is te allen tijde van kracht, ongeacht de beschermingsstatus van de betreffende dier- of plantensoort. Dit betekent dat ook voor soorten die niet onder één van de hierboven besproken beschermingsregimes vallen, waar dit redelijkerwijs mogelijk is zoveel mogelijk ontzien, gespaard en gecompenseerd dienen te worden. Met de maatregelen voor de specifieke zorgplicht, wordt ook voldaan aan de algemene zorgplicht.

In voorliggende situatie kan aan de zorgplichten worden voldaan door een aantal maatregelen te treffen die schade aan dier- en plantensoorten tot het minimale beperken.

Er zijn aanwijzingen dat er soorten - waarvoor de specifieke zorgplicht geldt - kunnen voorkomen in de omgeving van het plangebied. Zo komen dagvlinders van de Rode lijst als aardbeivlinder en zilveren maan voor in de omgeving ('t Oostermaet). Het plangebied zelf is echter, doordat het voornamelijk grasland betreft, geen bijzonder of belangrijk leefgebied van deze soorten. Door maaien en bemesten is het hiervoor niet geschikt.

Onderstaand volgt een kort overzicht van de in deze situatie mogelijke maatregelen. In het geval van een complex aan maatregelen wordt geadviseerd deze op te nemen en uit te werken in een ecologisch werkprotocol. Geadviseerd wordt tevens om de maatregelen tijdens het uitvoeren van

de werkzaamheden vast te leggen in een logboek. Met behulp van het logboek kan in geval van handhaving worden aangetoond dat er zorgvuldig en conform de specifieke zorgplicht wordt gewerkt.

- Werken tussen zonsopkomst en zonsondergang. Indien dit niet mogelijk is, dan wordt geadviseerd om uitstraling van verlichting in de tijdelijke en definitieve situatie naar de omgeving zo veel mogelijk te voorkomen door het gebruik van gerichte lichtbronnen of gebruik te maken van natuurvriendelijke verlichting;
- Noodzakelijke werkverlichting tijdens de bouw niet rechtstreeks richten op de houtwal en watergangen of bebouwing in de omgeving, om verstoring van niet-essentieel leefgebied van vleermuizen en leefgebied van grondgebonden zoogdieren te voorkomen.
- Bij voorkeur werkzaamheden opstarten buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van algemene soorten amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Deze loopt globaal van maart tot en met september.
- Werkzaamheden in één richting uitvoeren richting te handhaven groen. Zo krijgen aanwezige dieren de kans om op eigen kracht richting geschikt habitat te vluchten.
- Het verplaatsen van planten van de operationele lijst van soorten van de gemeente Deventer naar nieuwe, geschikte groeiplaatsen.
- Het niet betreden van de houtwal tijdens de werkzaamheden.
- Afzetten van oeverzones waar geen werkzaamheden zijn gepland om betreding en aantasting tijdens de werkzaamheden te voorkomen.

5. Groene leefomgeving

Om natuurwaarden in het plangebied te verhogen worden verschillende inrichtingsmaatregelen geadviseerd. De maatregelen zijn specifiek gericht op de mogelijkheden binnen het plangebied. Geadviseerd wordt om genoemde maatregelen uit te werken in een beheer- en inrichtingsplan met behulp van een ter zake kundige met ecologische kennis. De genoemde maatregelen zijn niet wettelijk verplicht, maar bieden handvaten om lokale biodiversiteit te versterken.

Voor maatregelen ten behoeve van de realisatie van verblijfplaatsen, zoals een insectenhotel of nestkasten, kan indien gewenst samengewerkt worden met een sociale werkplaats en plaatselijke natuurwerkgroepen.

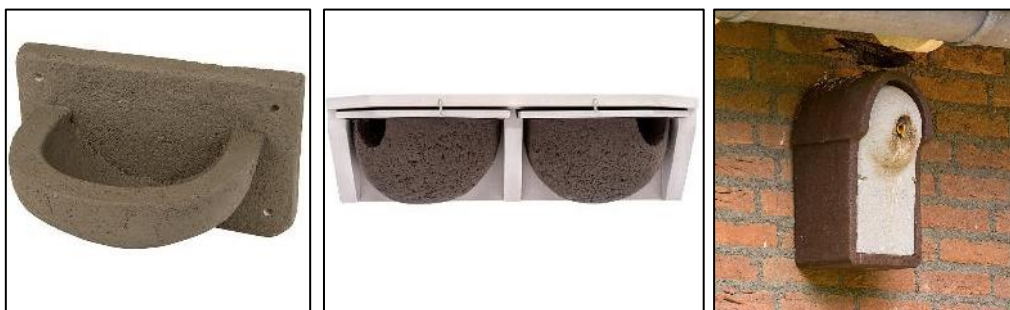
5.1 Verblijfplaatsen

5.1.1 Nestgelegenheden voor vogels

In het plangebied kunnen verschillende nestkasten voor broedvogels worden geïntegreerd. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen nestkasten voor in gebouwen broedende soorten en aan vegetatie gebonden soorten.

Aan gebouwen gebonden vogelsoorten

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van onder andere boerenzwaluw, huiszwaluw, huismus en spreeuw. Van deze soorten is bekend dat ze nesten hebben die gebonden zijn aan bebouwing. Voor soorten als boerenzwaluw, huiszwaluw en spreeuw kunnen nestkasten op de gevels van woonhuizen worden geplaatst (figuur 5.1). Om overlast van uitwerpselen te voorkomen kunnen mestplanken worden opgehangen onder de kasten.

Figuur 5.1 Aan gevels te plaatsen nestkasten voor boerenzwaluw (links) huiszwaluw (midden) en spreeuw (rechts). Bron: ViveraPro, 2022.

Voor huismus zijn speciale kasten worden ingebouwd in de gevel (figuur 5.2). Ook kunnen nestlocaties worden gerealiseerd door toegankelijke ruimtes onder de eerste rijen dakpannen te houden.

Voor huismus is het tevens belangrijk dat in de omgeving van nestplaatsen voldoende groen (struiken en hagen) aanwezig is die als dekking kan fungeren.

Figuur 5.2 Inbouwneststeen voor huismus. Bron: VivaraPro (links), Ecogroen (rechts).

Aan vegetatie gebonden vogelsoorten

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van onder andere bonte vliegenvanger, boomklever, bosuil, koolmees, pimpelmees, gekraagde roodstaart en steenuil. Voor deze soorten zijn verschillende nestplaatsen te realiseren aan bomen (figuur 5.3). Bij voorkeur in de omgeving van groen, zoals een park, bos of houtwal.

Figuur 5.3 Nestkasten die aan bomen geplaatst kunnen worden voor gekraagde roodstaart (links), bonte vliegenvanger, mezen en boomklevers (midden links), bosuil (midden, rechts) en steenuil (rechts). Bron: VivaraPro.

5.1.2 Verblijfplaatsen zoogdieren

Het plangebied is geschikt als verblijfplaats voor verschillende algemene zoogdieren, maar ook beschermde zoogdieren kunnen in een toekomstige woonwijk terecht.

Takkenrillen en houtstapels

Takkenrillen en houtstapels in groenstructuren aan de randen van de wijk kunnen voorzien in verblijfplaatsen voor kleine zoogdieren (egel, kleine marterachtigen en muizen), insecten en amfibieën (figuur 5.4). De aanleg van takkenrillen kan ook voorkomen dat mensen omliggend natuurgebied betreden op plaatsen waar dat niet de bedoeling is.

Figuur 5.4 Voorbeelden van een takkenhoop (links) en een takkenril (rechts). Foto's: Ecogroen.

Vleermuisvoorzieningen

Verblijfplaatsen voor vleermuizen worden vaak gerealiseerd in de vorm van een inbouwkast. Het gebruik van inbouwkasten door vleermuizen en de functie die ze kunnen borgen is echter beperkt. Doordat sprake is van nieuwbouw kunnen geïsoleerde spouwmuren gecreëerd worden die ook geschikt zijn als kraam- en winterverblijfplaatsen voor grotere groepen vleermuizen. Op gevels van woonhuizen kan toegankelijke (meerlaagse) betimmering geplaatst worden en schoorstenen kunnen ingericht worden als verblijfplaats. Elektriciteitshuisjes of andere openbare voorzieningen kunnen voorzien worden van een kelder of zolder die kan worden ingericht als verblijfplaats voor een diversiteit aan vleermuissoorten.

5.1.3 Insectenhotel

Aanwezigheid van bijen en insecten kan gestimuleerd worden met de aanleg van een insectenhotel dat voorziet in nest- en schuilgelegenheid voor verschillende soorten insecten, zoals solitaire bijen en lieveheersbeestjes (figuur 5.5). Door de omgeving daarnaast te voorzien van een kruidenrijke en bloemrijke vegetatie wordt ook voedsel aangeboden. Het bijen-/ insectenhotel kan bij de ingang van de wijk worden geplaatst. Door daarnaast een informatiebord over natuurmaatregelen te plaatsen, worden voorbijgangers geïnformeerd over de uitgevoerde natuurmaatregelen en biodiversiteit.

Figuur 5.5 Voorbeeld van een insectenhotel. Foto: Ecogroen.

5.2 Groeninrichting

Naast het aanbieden van verblijfplaatsen is het belangrijk om voldoende groen aan te brengen in een wijk. Groen heeft voor veel soorten een functie als schuilplaats en als voedselvoorziening. Het gebruik van inheemse soorten planten en bomen is hierbij belangrijk om aan te sluiten bij de lokale biodiversiteit.

5.2.1 Groene daken

Schuren, woonhuizen en openbare voorzieningen kunnen worden voorzien van een groen dak. Hierbij kan gedacht worden aan een sedummix, maar er zijn ook kruidenrijke opties, zoals de wildfloerwermat van Sempergreen. Groene daken verhogen de biodiversiteit doordat ze bijen en vlinders aantrekken. Daarnaast draagt het bij een betere leefomgeving; het zorgt voor verkoeling, vangt fijnstof op en vormt een belangrijke rol in het behouden van regenwater binnen een gebied.

5.2.2 Groene oeverzones

De oeverzones rondom het plangebied vormen in hun huidige vorm geschikt leefgebied voor diversiteit aan soorten planten en dieren. Door de oeverzones te behouden en eventueel iets te verbreden blijft de biodiversiteit binnen het plangebied aanwezig en kan deze in de toekomst verder ontwikkelen.

5.2.3 Bloemrijke zones

Kruidenrijke graslanden vormen een belangrijke voedselbron en schuilplaats voor verschillende soorten insecten. Dergelijke zones kunnen worden geplaatst rondom speelvelden, parkeerplaatsen en op binnenhofjes. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van bestaande zaadmengsels zoals een middelhoog bloemrijk graslandmengsel voor alle grondsoorten (M1) of een mengsel 'Nectar onder het maimes' (M5) van Cruydt-Hoeck. Bij voorkeur wordt een mengsel gebruikt van zaden afkomstig uit de omgeving en passend bij het type ondergrond. Door (kruidenrijke) graslanden gefaseerd te maaien wordt de diversiteit in tijd en ruimte gestimuleerd. Hierbij blijven delen de ene maaibeurt ongemaaid, waarna ze pas bij de volgende maaibeurt worden meegemaaid. Ook kan gekozen worden voor een mix van vaste planten, nectarplanten en prairieplanten (zie figuur 5.6). Voorbeelden van aansprekende soorten zijn *Echinacea*, *Verbena*, *Rudbeckia* en *Agastache*.

Dergelijke planten worden in gemengde groepen gepoot en bestaan uit robuuste planten die tegen droogte en tijdelijk natte weersomstandigheden kunnen. De soortensamenstelling is zodanig dat er over een lange periode planten bloeien, het een kleurrijk geheel is en bijen, vlinders en andere insecten nectar kunnen vinden. Ook het winterbeeld met uitgebloeide aren en bloeiwijzen is aantrekkelijk om te zien en functioneert als schuilplaats voor insecten en kleine dieren.

Figuur 5.6 Voorbeeld van vaste planten, nectarplanten en prairieplanten en plantenvakken en in de berm. Foto's Ecogroen.

5.2.4 **Groen netwerk**

Door groenelementen zoals inheemse struiken, graslanden en groene bermen op elkaar aan te sluiten, ontstaat een netwerk waar grondgebonden zoogdieren, vogels en insecten gebruik van kunnen maken. Op deze manier ontstaat er een corridor waarlangs dieren de wijk veilig kunnen passeren. Door op plaatsen waar betreding door omwonenden ongewenst is, kan gebruik gemaakt worden van stekel- of doorndragende struiken zoals hondsroos, meidoorn en sleedoorn.

5.2.5 **Groene gevels**

Groene gevels bieden geschikte schuilplaatsen voor insecten en nestgelegenheid voor vogels. Daarnaast zorgt groen voor verkoeling in de bebouwde omgeving. Hierbij kan gekozen worden voor planten die zichzelf hechten aan de gevel (zoals klimop en wilde wingerd), planten die geleiding nodig hebben (zoals bruidsluier en blauwe regen) of planten die geen geleiding nodig hebben en niet hechten (zoals vuurdoorn).

5.3 **Blauwe inrichting**

5.3.1 **Parkeerplaatsen**

Parkeerplaatsen kunnen voorzien worden van halfverharding (figuur 5.7). Op deze manier kan regenwater makkelijker infiltreren in de bodem. Ook biedt het een groeiplaats voor kleinere en lage vaatplanten.

Figuur 5.7 Voorbeeld van halfverharding toepasbaar op parkeerplaatsen. Foto: Ecogroen.

5.3.2 **Wadi**

Een wadi is een laaggelegen strook waarin overtollig regenwater opgevangen wordt. Daarnaast biedt het een geschikte leefomgeving voor amfibieën. De verlaagde strook kan in de nazomer/september worden ingezaaid met mengsel G3 Bloemrijk graslandmengsel voor jaarrond natte tot vochtige gronden van Cruydt-Hoeck. Ook kan men er voor kiezen om streekeigen zaden te verzamelen in de oeverzone langs de bestaande watergangen en deze in de wadi uit te strooien. Door in het daarop volgende voorjaar/voorzomer eenjarige 'onkruiden' te maaien en af te voeren wordt verstikking/overgroei van het gewenste zaadmengsel voorkomen. Geadviseerd wordt om daarna jaarlijks in september te maaien en maaisel af te voeren. Afhankelijk van de ontwikkeling van de vegetatie kan een extra maaironde in het voorjaar gewenst zijn.

5.3.3 **Poelen**

Poelen vormen geschikte voortplantingswateren voor amfibieën, zoals bruine kikker of kleine watersalamander. Daarnaast kan het leefgebied van in de omgeving voorkomende kamsalamander en poelkikker ermee verrijkt worden. Belangrijk voor poelen is dat ze niet worden aangesloten op bestaande watergangen. Zo wordt predatie door roofvis voorkomen.

5.4 **Verlichting**

Veel verschillende soorten dieren zijn gebaat bij een donkere omgeving. Indien verlichting vanuit veiligheid tot noodzakelijk is, wordt geadviseerd om gebruik te maken van natuurvriendelijke verlichting. Hierdoor wordt verstoring van nacht-actieve soorten zoals vleermuizen, egel en kleine marterachtigen worden uitgesloten of verminderd. Bij het aanleggen of aanpassen van verlichting kan gedacht worden aan de volgende punten:

- Verlichtingssterkte: gebruik een zo laag mogelijke intensiteit.
- Dynamische verlichting: verlicht alleen wanneer dat nodig is. Zo kunnen lampen bij afwezigheid van mensen worden gedimd of geheel uitgeschakeld worden.
- Gerichte armaturen: zodat alleen daar verlicht wordt waar dat nodig is en verstrooiing naar de omgeving wordt voorkomen.
- Verstrooiing van licht: gebruik hagen, struiken en/of bomen om verstrooiing richting mogelijke verblijfplaatsen van dieren te voorkomen.
- Kleur van de verlichting: gebruik bijvoorbeeld amber-, rood- of groenkleurige verlichting.

5.5 **Participatie bewoners**

Om bewoners te enthousiasmeren voor de dieren en planten in de directe omgeving kunnen bij aankoop van nieuwe woningen pakketten worden aangeboden met nestkasten, insectenhôtels en verblijfplaatsen voor soorten die om het huis voorkomen, zoals insecten, vogels, egel, eekhoorn en vleermuizen. Hetzelfde geldt voor extra groenmaatregelen rondom het huis, zoals het plaatsen van een groen dak op een schuur, gevelbeplanting en de aanplant van nectar- en waardplanten van verschillende soorten insecten. Het standaard opleveren van erven met een groene afscheiding (gaaswerk met klimplanten of hagen) draagt bij aan de biodiversiteit. Door de bewoners te informeren worden ze bewust van de belangrijke rol die verschillende diersoorten spelen in onze leefomgeving en hoe zij bij kunnen dragen aan het verhogen van de lokale biodiversiteit. Groene buurtinitiatieven zoals een gezamenlijke buurttuin onderhouden, het aanleggen van een natuurspeelplaats of het organiseren van natuurexcursies dragen bij aan het natuurbesef van de bewoners en hun kinderen.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12 (2017a) Kennisdocument Buizerd *Buteo buteo*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2017b). Kennisdocument Kamsalamander. *Triturus cristatus*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2017c). Kennisdocument Poelkikker. *Rana lessonae*. Versie 1.0, juli 2017

BIJ12 (2017d). Kennisdocument Das. *Meles meles*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2017e). Kennisdocument Levendbarende hagedis. *Zootoca vivipara*. Versie 1.0, juli 2017.

Boonstra, D. en Heinen, M.A. (2022). Quickscan natuurtoets uitbreiding Lettele. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Rapport 22-337. Ecogroen bv.

Lam, E. (2017). Aspecten met betrekking tot het laten doen van een Natuurtoets. Beleidsadvies Ecologie 2011: 14. Gemeente Deventer.

Lam, E. (2019). Operationele lijst beschermde planten. Besluit B&W 19 maart 2019 Gemeente Deventer.

Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017) Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017.

Provincie Noord-Brabant, 2017. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming.

Provincie Overijssel, 2021. Brochure soortbescherming in Overijssel. Bunzing, egel, hermelijn en wezel. Natuur en Milieu, februari 2021.

Internet

Nationale Databank Flora en Fauna (NDF) (2022). Verspreidingsgegevens flora en fauna. <https://www.ndff-ecogrid.nl>. Geraadpleegd augustus 2022.

Overheid (2021a). Wet natuurbescherming. <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>. Geraadpleegd augustus 2022.

Overheid (2021b). Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030378/>. Geraadpleegd augustus 2022.

Overijssel (2024). Omgevingsverordening Overijssel 2024. Geraadpleegd via lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR706717/1 op 24 juni 2024.

RAVON. Informatie over reptielen en amfibieën. <http://www.ravon.nl>. Geraadpleegd in augustus 2022.

Vlinderstichting. Informatie over vlinders. <http://www.vlinderstichting.nl>. Geraadpleegd in augustus 2022.

Vogelbescherming. Natuurkalender broedvogels. <https://www.vogelbescherming.nl/docs/2840f8f0-79aa-4bb8-956e-53476e87bf7b.pdf>. Geraadpleegd in augustus 2022.

Zoogdiervereniging. Informatie over zoogdieren. <http://www.zoogdiervereniging.nl>. Geraadpleegd in augustus 2022.

Bijlagen

Bijlage 1

Natuur in de Omgevingswet: Wettelijke kaders

Kader B1.1: Algemene zorgplicht

Algemene zorgplicht (Afd 1.3 Ow)

De Omgevingswet kent een algemene zorgplicht, uitgewerkt in de artikelen 1.6, 1.7 en 1.7a van de Omgevingswet. Deze geeft aan dat eenieder (overheden, bedrijven en burgers) verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving, door nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk te voorkomen, te beperken en ongedaan te maken. Het bevat ook een algemeen verbod op het verrichten van activiteiten die leiden tot aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving. In principe geldt de algemene zorgplicht altijd, tenzij er een specifieke zorgplicht is uitgewerkt voor bepaalde activiteiten.

Kader B1.2: Flora en fauna

Specifieke zorgplicht flora en fauna

In het Besluit algemene leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor alle in het wild levende dieren en planten, met inbegrip van de relevante directe leefomgeving van soorten (foerageergebied, rustplaatsen). Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht (zie kader B1.1). Iedereen die een activiteit uitvoert met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten ('flora- en fauna-activiteit'), moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.27 lid 1 van het Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. In het tweede lid onder a is er met betrekking tot de reikwijdte van de zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten aangegeven dat deze plicht in ieder geval inhoudt dat onderzoek wordt verricht naar het voorkomen van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I VR en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4 lid 2 van de VR;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V van de HR;
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- nationaal beschermde soorten (bijlage IX van het Bal).

De kern van de zorgplichtbepaling voor flora- en fauna-activiteiten is dat als er sprake is van nadelige gevolgen op in het wild voorkomende soorten, deze, indien redelijkerwijs kan worden gevergd, moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Ook in art. 11.27, tweede lid, van het Bal wordt verwezen naar passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. Een voorbeeld van een dergelijke maatregel is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten. In art. 11.27, tweede lid, onder b, van het Bal wordt aangegeven dat er moet worden 'vastgesteld' of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Om aantoonbaar aan de voorwaarden van de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het noodzakelijk dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een quickscan of nader onderzoek wordt vastgelegd.

Flora- en fauna-activiteit

Bij het uitvoeren van activiteiten in de leefomgeving moet op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet beoordeeld worden of sprake is van:

1. een flora- en fauna-activiteit en
2. of voor de gevolgen van een flora- en fauna-activiteit een omgevingsvergunningplicht geldt.

Een flora- en fauna-activiteit is een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. In de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.4 van het Besluit algemene leefomgeving (Bal) zijn de handelingen genoemd waarvoor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit vereist is ten aanzien van de daarin genoemde beschermde dieren en planten in het wild. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 van het Bal), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
 - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 11.46 van het Bal.
- Andere soorten (artikel 11.54 van het Bal), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor een omgevingsvergunning vereist kan zijn (bijlage IX van de HR).
 - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt (artikel 11.56 van het Bal).

Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een omgevingsvergunning aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer ervoor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken, aan welk wettelijk belang wordt voldaan en dat de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar komt.

Voorafgaand aan het vaststellen van een plan moet in het geval van schadelijke handelingen zijn beoordeeld of er zicht is op het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit. Als aantoonbaar zicht is op het verkrijgen van een omgevingsvergunning kan het plan worden vastgesteld.

Kader B1.3: Natura 2000-gebieden

Specifieke zorgplicht Natura 2000-gebieden

In het Besluit algemene leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden (en bijzondere nationale natuurgebieden) (art. 11.6 van het Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.6 lid 1 van het Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. Er moet worden nagegaan of nadelige gevolgen op voorhand op grond van objectieve gegevens verslechterende of significant verstorende gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten. Als nadelige gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dan verplicht de specifieke zorgplicht om met betrekking tot deze mogelijke gevolgen passende preventieve maatregelen te nemen (art. 11.6 lid 2 onder d van het Bal), of, als dit niet gaat, om passende herstelmaatregelen te treffen (art. 11.6 lid 2 onder f van het Bal). Daarnaast verplicht de zorgplicht ook dat de effectiviteit van deze maatregelen worden gemonitord. De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten maar ook voor activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden, maar die niet significant zijn (zoals verstorende of verslechterde gevolgen).

Natura 2000-activiteit

De Omgevingswet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrichtlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR).

Bij een project moet beoordeeld worden of sprake is van een 'Natura 2000-activiteit'. Dat is een 'activiteit (het realiseren van een project) die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'. Of sprake is van een Natura-2000-activiteit wordt onderzocht in een voortoets. Een Natura 2000-activiteit is vergunningplichtig (art. 5.1 lid 1 van de Ow). De term 'Natura 2000-activiteit' geldt alleen voor projecten. Voor plannen is er een ander afwegingskader dat, hoewel vergelijkbaar met een Natura 2000-activiteit, elders in het stelsel Omgevingswet is verankerd. Een plan mag volgens art. 10.24 Bkl worden

vastgesteld als uit een passende beoordeling, bedoeld in artikel 16.53c, eerste lid, van de Omgevingswet de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten.

Als er uit de voortoets naar voren komt dat de activiteit geen 'Natura 2000-activiteit' is, of als er sprake is van een vergunningsvrij geval, is er mogelijk nog wel sprake van een 'activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'. Hoewel voor deze type activiteit geen vergunningplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht voor deze activiteiten van toepassing.

Kader B1.4: Houtopstanden

Specifieke zorgplicht houtopstanden

In het Besluit algemene leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor houtopstanden (art. 11.116 van het Bal). Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht (zie kader B1.1). Iedereen die een activiteit uitvoert waarbij een beschermde houtopstand wordt geveld en grond wordt herbeplant, moet nadelige gevolgen voor de natuurbescherming, het bosareaal en landschappelijke waarden zoveel mogelijk voorkomen, en voor zover dat niet mogelijk is moeten gevolgen worden beperkt of ongedaan gemaakt (art. 11.116 van het Bal).

Houtopstanden

Afdeling 11.3 van het Besluit algemene leefomgeving (Bal) regelt de bescherming van houtopstanden. Een bij het Bal beschermde houtopstand betreft een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen, én die zich bevindt buiten de bebouwingscontour houtkap. De bebouwingscontour houtkap (art. 11.111 lid 2 van het Bal) is (door de gemeente) vastgelegd in een omgevingsplan (art. 5.165b van het Bkl). In bepaalde gevallen is er - ondanks dat aan genoemde voorwaarden voldaan wordt - alsnog geen sprake van een beschermde houtopstand, bijvoorbeeld wanneer deze zich bevindt op een erf of in een tuin (art. 11.111 lid 2 van het Bal). Voor het vellen (van een deel) van een beschermde houtopstand geldt een meldplicht (art. 11.126 van het Bal) en herplantplicht (art. 11.129 van het Bal). Het voornemen tot velling moet tijdig gemeld worden bij bevoegd gezag; waarbij de termijn bepaald wordt door het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep plaatsvindt (art. 11.113 van het Bal), soms is dat het Rijk (art. 11.114 onder a van het Bal). Binnen drie jaar moet dezelfde grond op bosbouwkundig verantwoorde wijze zijn herbeplant (art. 11.129 van het Bal). Provinciale staten kunnen in de omgevingsverordening regels opnemen over de melding en de herplant, zoals herplant op andere gronden dan waar de (deels) geveld opstand stond.

Kader B1.5: Natuurnetwerk Nederland

Natuurnetwerk Nederland

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en uitgewerkt in provinciale omgevingsverordeningen. In het Bkl staat dat bij omgevingsverordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen, waarbij tevens de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden worden vastgesteld. Bij omgevingsverordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van omgevingsplannen en projectbesluiten. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen of nabij het NNN, waarbij een omgevingsplan gewijzigd moet worden dan wel een projectbesluit wordt verleend, geldt een 'ja, mits'-afweging. Dit houdt kortweg in dat aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN alleen toegestaan is als deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in de omgevingsverordening en verankerd in de omgevingsplannen.